

RAPORTTEJA 76

SELVITYS MAAHANMUUTTAJIEN KOTOUTTAMIS- KÄYTÄNNÖISTÄ AISAPARI RY:N JA RAVAKKA RY:N ALUEILLA

ANTTI SAARTENOJA
SANNA OJALAMMI

SELVITYS MAAHANMUUTTAJIEN KOTOUT- TAMISKÄYTÄNNÖISTÄ AISAPARI RY:N JA RAVAKKA RY:N ALUEILLA

ANTTI SAARTENOJA, SANNA OJALAMMI

Julkaisija Helsingin yliopisto
Ruralia-instituutti
www.helsinki.fi/ruralia

Lönnrotinkatu 7
50100 MIKKELI

Kampusranta 9 C
60320 SEINÄJOKI

Sarja Raportteja 76

Kannen kuva Sirpa Piskonen

ISBN 978-952-10-6491-3
978-952-10-6490-6 (pdf)

ISSN 1796-0622
1796-0630 (pdf)

ESIPUHE

Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin on tehnyt selvityksen maahanmuuttajien kotouttamiskäytännöistä. Selvitys on yksi osatutkimus “*Maahanmuuttajat maaseudun vahvuutena*” –esiselvityshankkeessa.

Mukana koko esiselvityshankkeessa on ollut neljä maaseudun kehittämissyhistystä: Joutsenten Reitti ry, Aisapari ry, Aktiivinen Pohjois-Satakunta ry ja Ravakka ry. Tämän selvityksen kohdealueena olivat Aisapari ry:n ja Ravakka ry:n toiminta-alueet Etelä-Pohjanmaalla ja Varsinais-Suomessa.

Tutkimuksessa on tarkasteltu kohdealueen maahanmuuttajia ja heidän kokemuksiaan kotoutumisesta Suomessa. Edelleen on selvitetty kohdealueella maahanmuuttajien kotouttamisesta vastaavien viranomaistahojen näkökulmaa, vallitsevia kotouttamiskäytäntöjä sekä käytössä olevia resursseja ELY-keskuksissa ja TE-toimistoissa. Näkökulmia kuultiin myös kuntien maahanmuuttoasioista vastaavilta viranomaisilta.

Selvityksessä tarkasteltiin myös yksityisten ja julkisten työnantajien näkökulmia maahanmuuttajiin, erityisesti ulkomaista työvoimaa rekrytoineissa yrityksissä. Kolmannen sektorin osalta selvityksessä tarkasteltiin myös paikallisten kyläyhdistysten kantaa maahanmuuttajiin. Tällöin tarkasteltiin yhdistysten asennoitumista maahanmuuttajiin, maahanmuuttajien huomioimista kylätoiminnassa sekä valmiutta vastaanottaa ulkomaalaisia.

Ruralia-instituutin puolesta kiitämme Tampereen yliopiston kesäyliopistoa selvityksen rahoittamisesta.

Toivomme, että julkaistut tutkimustulokset antavat kattavaa ja monipuolista käsitystä maahanmuuton ja kotouttamispalvelujen nykytilasta kohdealueilla. Toivomme tutkimustuloksista olevan myös hyötyä maahanmuuttoasioista vastaaville tahoille ja viranomaisille maahanmuuttajille suunnattujen kotouttamispalvelujen kehittämiseksi.

Seinäjoella 30.6.2011

Antti Saartenoja
Vanhempi tutkija

Sanna Ojalampi
Projektipäällikkö

Sisällys

Johdanto	7
Selvityksen kohdealueet: Aisapari ry ja Ravakka ry.....	7
Maahanmuuton nykynäkymiä.....	7
Maahanmuuttajat kohdealueilla	9
Viranomaistoiminta	13
Maahanmuuttajat työnantajien näkökulmasta	18
Maahanmuuttajien kotoutumiskokemuksia	19
Yhdistyskentän suhtautuminen maahanmuuttajiin	22
Johtopäätöksiä ja toimenpidesuosituksia	24
Lähteet	26

KUVAT

Kuva 1.	Vieraskielisen väestön muutos 1990-2009 Aisapari ry:n alueen kunnissa (lähde).....	10
Kuva 2.	Vieraskielisen väestön osuuden muutos Ravakka ry:n alueen kunnissa 1990-2009. (lähde)	11
Kuva 3.	Maahanmuuton kasvun näkyminen viranomaistoiminnassa.....	14
Kuva 4.	Maahanmuuttajille suunnatun perustietoaineiston saatavuus.	16
Kuva 5.	Aisapari ja Ravakka ry:n kuntien ja TE-toimistojen yhteiset vastaukset esitettyihin väittämiin.	17
Kuva 6.	Eri kulttuurialueiden kiinnostavuus maahanmuuton lähtöalueina.	23

TAULUKOT

Taulukko 1.	Aisapari ja Ravakka ry:n alueen kuntien väestö kielen ja kansalaisuuden mukaan 2009 (Tilastokeskus 2011).....	9
Taulukko 2.	Vieraskielinen väestö sukupuolen mukaan 2010 (Tilastokeskus).....	11
Taulukko 3.	Vieraskielinen väestö ikäryhmittäin 2010 (Tilastokeskus).	12
Taulukko 4.	Vastausten jakautuminen toimintaryhmittäin, sekä kuntien ja TE-toimistojen kesken.	13
Taulukko 5.	Kiinnostus ottaa vastaan pakolaisia ja turvapaikan hakijoita.	14
Taulukko 6.	Alueen / kunnan varautuminen maahanmuuttajiin.	15
Taulukko 7.	Tietoisuus kotoutumisen edistämislain (1386/2010) voimaantulosta.	15
Taulukko 8.	Tietoisuus kotoutumisen edistämislain (1386/2010) sisällöstä.	15
Taulukko 9.	Varautuminen alkukartoitusten laatimiseen	16
Taulukko 10.	Varautuminen kotoutumissuunnitelmien laatimiseen	16

LIITTEET

Liite I	Ravakka ja Aisapari ry:n alueen väestötilastoja.....	27
Liite II	Suurimmat kieliryhmät kunnittain 2009 (Tilastokeskus).....	29
Liite III	Viranomaiskyselykaavake.....	30
Liite IV	Työnantajakysely.....	35

JOHDANTO

Tampereen kesäyliopisto tilasi Helsingin yliopiston Ruralia-instituutilta selvityksen koskien maahanmuuttajien kotouttamiskäytäntöjä. Selvitys liittyy Maahanmuuttajat maaseudun vahvuutena – hankkeeseen. Työn tarkoituksena oli identifioida kahden toimintaryhmäalueen, Aisapari ry ja Ravakka ry maahanmuuttajaväestö, kartoittaa maahanmuuttajien kotouttamispalveluista vastaavien tahojen resurssit ja valmiudet, tunnistaa kehittämishaasteet sekä koota tietoa maahanmuuttajien rekrytoinnista ja kotouttamisesta maaseutualueille. Tavoitteena oli saada kattava ja monipuolinen käsitys maahanmuuton ja kotouttamispalvelujen nykytilasta kohdealueilla sekä tuottaa toimenpide-ehdotuksia kunnille ja toimintaryhmille kotouttamispalvelujen kehittämiseksi. Selvitystyö on tehty ajalla 1.1. – 29.4.2011. Selvityksen ovat toteuttaneet vanhempi tutkija, FT Antti Saartenoja ja projektipäällikkö, FT Sanna Ojalammi.

SELVITYKSEN KOHDE-ALUEET: AISAPARI RY JA RAVAKKA RY

Selvitys laadittiin Leader -toimintaryhmien aluejaon pohjalta. Tiivistetysti ilmaistuna Leader-toimintaryhmä on rekisteröity yhdistys, jonka tehtävänä on kannustaa maaseudun asukkaita kehittämään omaa kotiseutuaan, lisäämään sen viihtyisyyttä sekä synnyttämään uusia työpaikkoja ja yrityksiä. Suomessa toimii tällä hetkellä kaikkiaan 56 toimintaryhmää (<http://www.maaseutu.fi/fi/index/leader/toimintaryhmat.html>). Leader -ryhmien alueet ovat lähinnä seutukuntatasoisia. Niiden aluejako ei kuitenkaan noudata yksi yhteen virallista seutukuntajakoa. Joissakin tapauksis-

sa, kuten Ravakka ry:ssä, toimintaryhmien alueet menevät myös maakuntarajojen yli.

Selvityksen kohteena olleista toimintaryhmistä Ravakka ry:n toiminta-alueeseen kuuluvat Eurajoki, Laitila, Mynämäki, Pyhäranta, Rauma (maaseutualueet), Uusikaupunki ja Vehmaa. Aisapari ry: toimii puolestaan Alajärven, Evijärven, Kauhavan, Lappajärven, Lapuan ja Vimpelin kunnissa. Selvityksen kohdealueet olivat luonteeltaan melko maaseutumaisia. Pääosin kunnat kuuluvat kuitenkin Suomen maaseutuluokituksessa kaupunkien läheiseen maaseutuun tai ydinmaaseutuun. Suurimmat kunnat ovat Rauma, Uusikaupunki, Kauhava ja Lapua, joista Rauma ja Uusikaupunki kuuluvat maaseutuluokituksessa kaupunkiin. Aisaparin alueella asui vuonna 2009 yhteensä 52 000 ja Ravakan alueella hieman yli 82 600 asukasta (Tilastokeskus 2011).

MAAHANMUUTON NYKYNÄKYMIÄ

Suomessa maahanmuuttajat ovat hyvin heterogeeninen ryhmä. Useimmiten heidät kuitenkin jaetaan kahteen perusryhmään. Ensimmäiseen ryhmään kuuluvat niin sanotut työperäiset muuttajat, jotka muuttavat Suomeen siksi, että heillä tai heidän perheenjäsenellään on työpaikka Suomessa. Toisen ryhmän muodostavat ei-töperäiset muuttajat. Tähän ryhmään kuuluvat pakolaiset, entisen Neuvostoliiton alueen paluumuuttajat ja avioliiton tai muiden perhesyiden takia Suomeen muuttavat. Pitää huomioida, että Suomessa, toisin kuin muissa teollisuusmaissa, muut kuin työperäiset muuttajat ovat huomattavasti suurempi ryhmä kuin työperäiset muuttajat.

Useimmat heistä ovat kuitenkin jollakin tavoin mukana työelämässä (Forsander 2000: 150–151; Vesterinen 2002: 5.)

Ulkomaisten kansalaisten osuus Suomen väestöstä oli vuonna 2010 yhteensä 3,1 prosenttia. Ulkomaalaisten määrä kasvoi 0,2 prosenttia vuodesta 2009. Henkilömäärällä mitattuna kasvua oli yhteensä hieman yli 12 000 asukasta. Vieraskielisiä oli Suomessa vuoden 2010 lopussa 224 388, mikä ylittää selvästi ulkomaan kansalaisten määrän. Tulos kertoo siitä, että suuri osa maahanmuuttajista on myös Suomen kansalaisia. Määrä on 17 351 henkeä suurempi kuin vuotta aikaisemmin. Vieraskielisten osuus koko maan väestöstä oli 2010 yhteensä 4,2 prosenttia. Suurimmat ulkomaalaisryhmät Suomessa ovat venäläiset, virolaiset, ruotsalaiset ja somalialaiset. (Tilastokeskus 2011). Maahanmuuttajien määrän kasvu jatkuu myös tulevaisuudessa, ainakin mikäli Suomen maahanmuuttopolitiikka säilyy suurin piirtein nykyisen kaltaisena.

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaiseman Suomen aluekehittämisstrategia 2020 (2010: 97–98) mukaan maahanmuutto nähdään ensisijaisesti keinona parantaa työvoiman saatavuutta. Maahanmuuton lisäämiseen liittyy kuitenkin raportin mukaan yhteiskunnallisia riskejä, jotka liittyvä maahanmuuttajien keskittymiseen tietyille alueille. Keskittyminen voi edistää heidän sulkeutumistaan muusta yhteiskunnasta, hidastaa kotoutumista ja jyrkentää vastakkainasettelua maahanmuuttajien ja kantaväestön välillä. Ministeriö näkeekin erittäin tärkeänä yhtäältä maahanmuuttajien kotoutumisen ja integroitumisen suomalaisen yhteiskuntaan sekä toisaalta suomalaisten yhteisöjen monikulttuuristumisen.

Maahanmuuton kasvattaminen nähdään myös maaseutupolitiikassa keino-
na lisätä maaseudun elinvoimaisuutta
ja vastata väestön ikääntymisestä ja
poismuutosta aiheutuvaan työvoima-
pulaan. Maaseutupolitiikka tunnistaa

maahanmuuttajat maaseudun uutena ja
välttämättömänä väestöryhmänä, jolla
on omat lähtökohdat ja tarpeet. Maaseu-
tupolitiikka pyrkii myös tukemaan maa-
hanmuuttajien edellytyksiä tulla täysi-
valtaisiksi paikallisyhteisöjen jäseniksi

(Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä
2009:83). Maahanmuuttajien alueelli-
sesta keskittymisestä aiheutuviin ongel-
miin ei maaseutupolitiikassa ainakaan
vielä ole otettu kantaa.

MAAHANMUUTTAJAT KOHDEALUEILLA

Selvityksessä tuotettiin aluksi tilastoanalyysi kohdealueiden maahanmuuttajista Tilastokeskuksen väestörakenne – tilaston pohjalta (liite I). Maahanmuuttajat tunnistettiin tilastosta vieraskielisen väestön osuutena vuonna 2009, joka on tuorein saatavilla oleva tieto. Tällöin tarkasteluun saatiin mukaan myös ne maahanmuuttajat, jotka ovat saaneet suomen kansalaisuuden. Kielijakauman lisäksi maahanmuuttajat jaoteltiin sukupuolen ja iän mukaisiin ryhmiin.

Alla olevasta taulukosta voidaan havaita, että vieraskielisten osuus kummankin alueiden väestöstä on suhteellisen alhainen. Kun koko maassa vieraskielisten osuus vuonna 2009 oli 3,9 prosenttia jäi Aisaparin alueen vastaava osuus 1,2 ja Ravakan osuus 1,3 prosenttiin. Alueet ovat tässä valossa jääneet maahanmuuton eturintamasta. Tulos vastaa hyvin maakunnallista tilannetta, jossa Satakunta ja Etelä-Pohjanmaa ovat Suomen maahanmuuttotilastojen peränpitäjiä.

Alueiden sisäisessä tarkastelussa kuntien väliset erot nousevat kuitenkin merkittäviksi. Kansainvälistyneimpiä kuntia ovat Rauma, Laitila sekä hieman yllättäen pienet Evijärven ja Lappajärven kunnat. Suuria eroja selittää muun muassa se, että pienissä kunnissa pienetkin muutokset maahanmuuttajien absoluuttisissa määrissä aiheuttavat suuria muutoksia suhteellisissa osuuksissa. Pienimmät vieraskielisten osuudet olivat Pyhärannalla, Vimpelissä ja

Taulukko 1. Aisapari ja Ravakka ry:n alueen kuntien väestö kielen ja kansalaisuuden mukaan 2009 (Tilastokeskus 2011).

	Väestö yht.	Suomenkielisiä		Ruotsinkielisiä		Vieraskielisiä	
		n	%	n	%	n	%
Aisapari							
Alajärvi	10 573	10 421	98,6	8	0,1	144	1,4
Evijärvi	2 772	2 676	96,5	55	2,0	41	1,5
Kauhava	17 545	17 282	98,5	101	0,6	162	0,9
Lappajärvi	3 495	3 423	97,9	18	0,5	54	1,5
Lapua	14 326	14 132	98,6	11	0,1	183	1,3
Vimpeli	3 298	3 273	99,2	3	0,1	22	0,7
Yhteensä	52 009	51 207	98,5	196	0,4	606	1,2

Ravakka							
Eurajoki	5 874	5 798	98,7	9	0,2	67	1,1
Laitila	8 442	8 288	98,2	26	0,3	128	1,5
Mynämäki	8 039	7 919	98,5	54	0,7	66	0,8
Pyhäranta	2 233	2 212	99,1	7	0,3	14	0,6
Rauma	39 793	39 008	98,0	140	0,4	645	1,6
Uusikaupunki	15 873	15 680	98,8	77	0,5	115	0,7
Vehmaa	2 400	2 370	98,8	11	0,5	19	0,8
Yhteensä	82 654	81 275	98,3	324	0,4	1 054	1,3

yllättäen Uudessakaupungissa, jonka olisi voinut olettaa olevan muun muassa kansainvälisen teollisuuden ansiosta tilastossa korkeammalla tasolla.

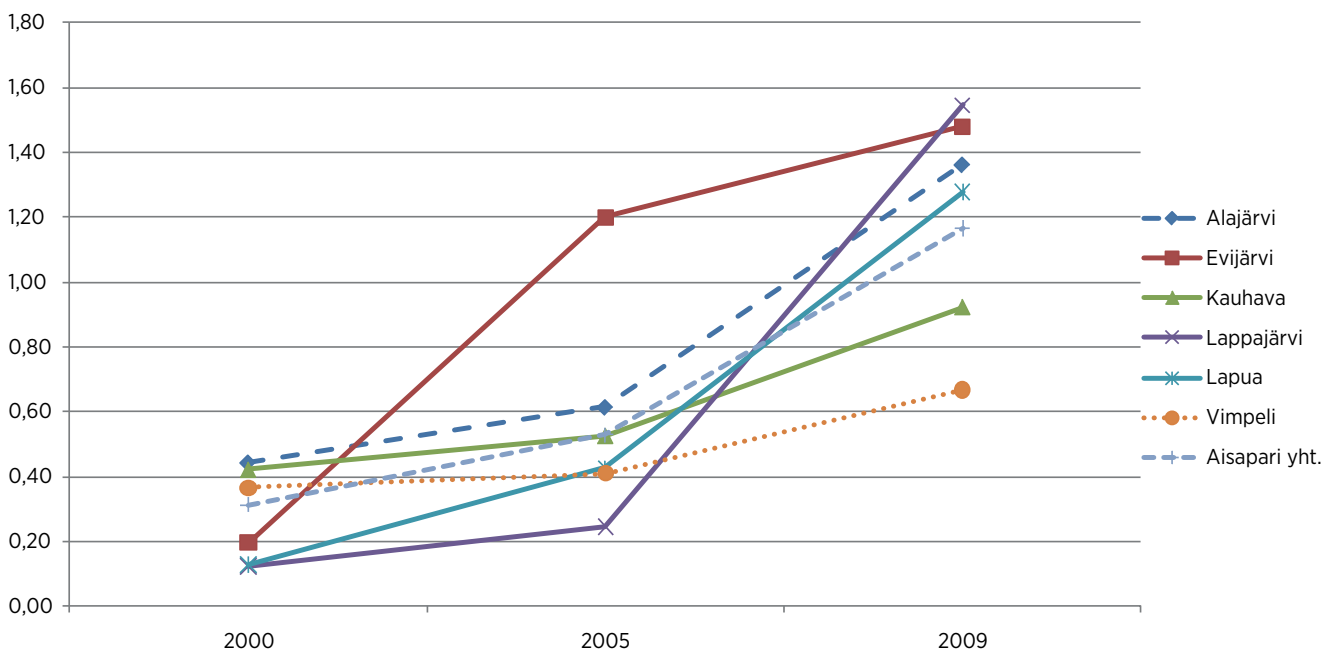
Tarkasteltaessa maahanmuuton muutosta ajassa, näyttää siltä että ulkomaalaisväestön kasvu ei ole ainakaan tähän saakka kyennyt pysäyttämään kummankaan alueen yleistä laskevaa väestökehitystä. Sekä Aisaparin että Ravakan alueet ovat vuosina 2000 – 2009 menettäneet noin 3 000 asukasta, kun maahanmuuton tuoma kasvu on ollut samaan aikaan ainoastaan 400 – 500 asukasta. Väestökadon kääntäminen positiiviseksi pelkästään maahanmuuttoa lisäämällä vaatisi siten kummallakin

alueella sen kymmenkertaistamista kuluva vuosikymmenen aikana noin 500 henkeen vuodessa.

Joka tapauksessa vieraskielisen väestön osuus on kummallakin alueella vuosituhannen vaihteen jälkeen kääntynyt nopeaan kasvuun (Kuvat 1 ja 2). Ravakan alueella kasvu on käynnistynyt hieman Aisaparin aluetta aikaisemmin. Kasvun kiihtyminen sijoittuu samaan aikaan Suomen yleiseen avautumiseen kansainvälisyyteen kylmän sodan päätymisen ja EU-jäsenyyden myötä. Mikäli maahanmuutto säilyy nykyisellä tasolla ja alueiden yleinen väestökehitys pysyy negatiivisena, saavutettaneen vieraskielisen väestön osuuksissa kolmen pro-

sentin taso kuluva vuosikymmenen loppuun mennessä. Aisaparin alueen kasvun nopeutuminen saattaa nostaa sen Ravakan ohi jo parin seuraavan vuoden aikana.

Aisaparin kasvuluvuissa näkyy jo aikaisemmin mainittujen Evijärven ja Lappajärven poikkeuksellisen nopeat kasvupyrähdykset, Evijärvellä vuosien 2000 ja 2005 välisenä aikana ja Lappajärvellä vuosien 2005 ja 2009 välisenä aikana. Vimpelissä puolestaan kasvu on ollut hyvin pientä, henkilöissäkin mitattuna ainoastaan yhdeksän henkeä viimeisen kymmenen vuoden aikana. Myös Kauhava näyttäisi jäävän jälkeen muista kunnista, vaikka se on väkimäärältään alueen suurin kunta.

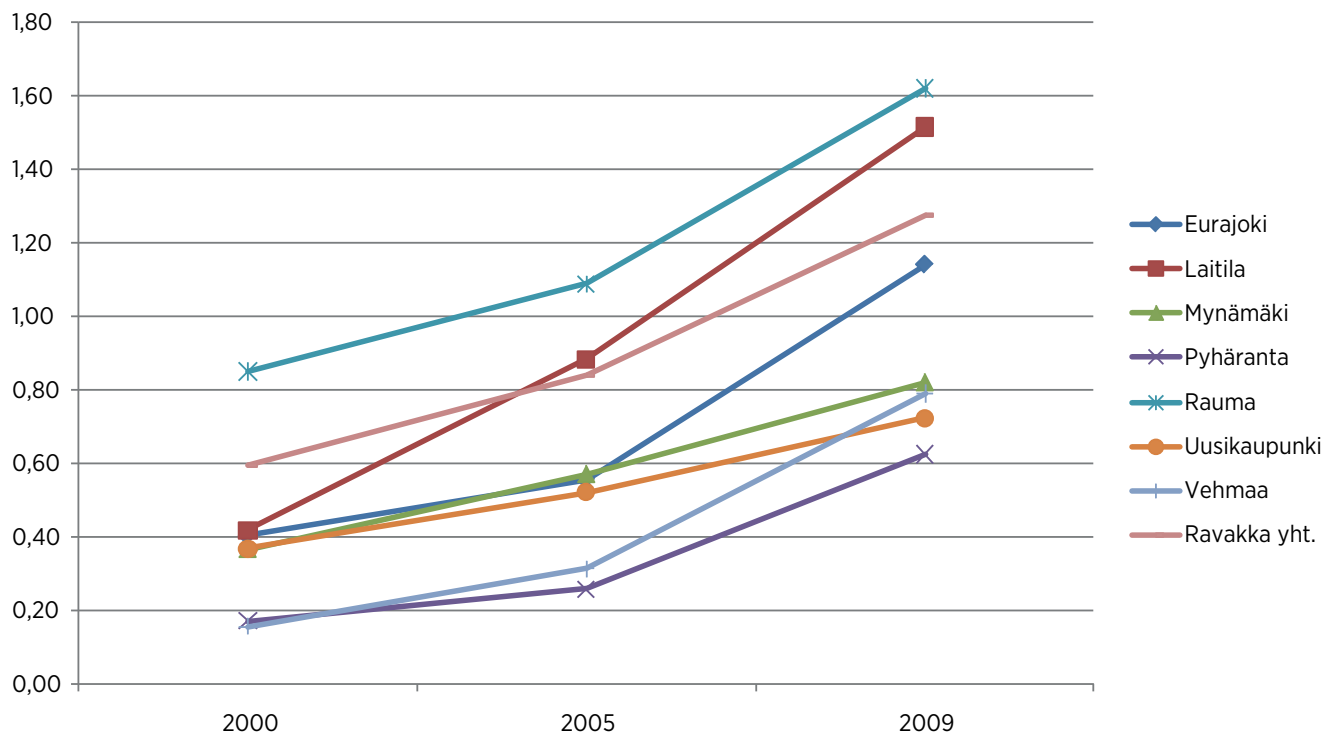
Kuva 1. Vieraskielisen väestön muutos 2000-2009 Aisapari ry:n alueen kunnissa (lähde).

Ravakan alueella Rauman kaupunki erottuu muusta alueesta kaupunkimaisuudellaan, joka on houkuttanut runsaasti maahanmuuttajia jo 1990 – luvun alkupuolelta lähtien. Rauma onkin säilynyt maahanmuuton ykköskuntana, joskin Laitila on viime vuosina kirinyt aivan Rauman kantaan. Aivan samantyyppisiä kasvupyrähdyksiä kuin Aisaparin alueella ei Ravakan alueella ole tapahtunut. Maahanmuuton kasvu on kiihtynyt,

mutta se on ollut tasaisempaa. Joukosta erottuu myös kaksi ryhmää, joista Mynämäki, Pyhäranta, Uusikaupunki ja Vehmaa erottuvat vähäisen maahanmuuton kuntina (alle 0,8%) kun taas Eurajoki, Laitila ja Rauma muodostavat oman voimakkaammin kansainvälistyneen kuntaryhmän (yli 1,0%).

Tarkasteltuna kansallisuusryhmittäin ovat suurimmat väestöryhmät odotusten mukaisesti venäläiset ja viro-

laiset (liite II). Kunnittain tarkasteltuna alueilta löytyi kuitenkin mielenkiintoisia eroja. Esimerkiksi Lapualla unkarilaisten ja puolalaisten osuudet nousivat tavanomaista suuremmiksi, jopa ohi virolaisten. Eurajoella ja Raumalla on puolestaan kohtuullisen paljon turkkilaisia. Myös thaimaalaisten ja filippiiniläisten suuri osuus herättää huomiota. Tämä viittaa siihen, että kohdealueille on tullut näistä maista suhteellisen runsaasti puo-

Kuva 2. Vieraskielisen väestön osuuden muutos Ravakka ry:n alueen kunnissa 2000-2009. (lähde)

lisoita. Raumalla eri kieliryhmien kirjo oli luonnollisesti kaikkein suurin, kaupungissa oli 44 eri äidinkieltä puhuvaa kieliryhmää. Näyttäisi siltä, että pelkätään englannin, viron ja venäjän kielen avulla ei näissä kunnissa enää pärjätä. Puolaa, unkaria, turkkia ja monia muita kieliä puhuvia on tullut runsaasti. Monissa kunnissa on yllättäviäkin kieliryhmiä, kuten hollanti, kurdi tai albania. Kieliryhmien kirjon kasvu asettaa haasteita kotouttamisviranomaisten työlle. Erityisen tärkeää olisi tunnistaa ja tavoittaa thaimaalaiset ja filippiiniläiset, jotka saattavat jäädä koteihin ilman kunnollisia kotoutuspalveluja.

Sukupuolijakauman osalta molemmilla kohdealueilla vieraskielinen väestö jakautui keskimäärin hyvin tasaisesti miehiin ja naisiin (Taulukko 2). Aisaparin osalta kumpiakin sukupuolia oli tasan 50 prosenttia. Ravakan alueella oli lievä miesenemmistö 51/49 prosenttia. Kuntakohtaiset erot olivat kuitenkin suuria. Aisaparin alueella Alajärvi, Evi-järvi ja Vimpeli olivat selvästi naisenemmistöisiä kun taas Lappajärvi ja Lapua olivat miesenemmistöisiä kuntia. Ravakan alueella Pyhäranta ja Uusikaupunki olivat selvästi naisenemmistöisiä kuntia. Eurajoki, Mynämäki ja Rauma olivat puolestaan miesenemmistöisiä kuntia.

Taulukko 2. Vieraskielinen väestö sukupuolen mukaan 2010 (Tilastokeskus).

	Sukupuolet	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset
	yhteensä	n	n	%	%
Alajärvi	178	73	105	41	59
Evi-järvi	38	15	23	39	61
Kauhava	214	111	103	52	48
Lappajärvi	55	34	21	62	38
Lapua	219	124	95	57	43
Vimpeli	22	7	15	32	68
Aisapari yht.	726	364	362	50	50

Eurajoki	88	47	41	53	47
Laitila	162	81	81	50	50
Mynämäki	74	39	35	53	47
Pyhäranta	17	6	11	35	65
Rauma	763	405	358	53	47
Uusikaupunki	136	58	78	43	57
Vehmaa	19	9	10	47	53
Ravakka yht.	1259	645	614	51	49

Ikäryhmittäin tarkasteltuna kohdealueiden maahanmuuttajissa korostuu työikäinen väestö (taulukko 3). Aisaparin alueella lähes 90 prosenttia vieraskielisestä väestöstä sijoittui 15-64-vuotiaiden ikäluokkaan. Ravakan alueella nuoria ja yli 65 -vuotiaita on hieman enemmän, mutta sielläkin työikäisen väestön osuus

on yli 80 prosenttia. Osuudet ovat suuria verrattuna esimerkiksi koko maan työikäisen väestön osuuteen, joka oli 66 prosenttia vuonna 2010. Kuntakohtaiset erot ovat kuitenkin melko suuria, johtuen pienistä yksilömääristä. Vastaavasti nuorten ja vanhusten ikäryhmät jäävät maahanmuuttajissa hyvin pieniksi. Kun

koko maassa yli 65 - vuotiaiden osuus oli 17,5 prosenttia, jäi maahanmuuttajien osalta luku kansallisesti alle viiteen, Ravakan alueella alle neljään ja Aisaparin alueella alle kahteen prosenttiin. Samalla myös maahanmuuttajalasten määrä on selvästi kantaväestöä pienempi.

Taulukko 3. Vieraskielinen väestö ikäryhmittäin 2010 (Tilastokeskus).

	Ikäluokat yht.	0-14		15-64		65-	
		n	%	n	%	n	%
Alajärvi	178	17	9,6 %	158	88,8 %	3	1,7 %
Evijärvi	38	7	18,4 %	31	81,6 %	0	0,0 %
Kauhava	214	22	10,3 %	187	87,4 %	5	2,3 %
Lappajärvi	55	0	0,0 %	55	100,0 %	0	0,0 %
Lapua	219	29	13,2 %	187	85,4 %	3	1,4 %
Vimpeli	22	4	18,2 %	18	81,8 %	0	0,0 %
Aisapari yht.	704	75	10,7 %	618	87,8 %	11	1,6 %

Eurajoki	88	17	19,3 %	70	79,5 %	1	1,1 %
Laitila	162	33	20,4 %	125	77,2 %	4	2,5 %
Mynämäki	74	11	14,9 %	60	81,1 %	3	4,1 %
Pyhäranta	17	2	11,8 %	12	70,6 %	3	17,6 %
Rauma	763	110	14,4 %	626	82,0 %	27	3,5 %
Uusikaupunki	136	14	10,3 %	118	86,8 %	4	2,9 %
Vehmaa	19	3	15,8 %	15	78,9 %	1	5,3 %
Ravakka yht.	1259	190	15,1 %	1026	81,5 %	43	3,4 %

VIRANOMAISTOIMINTA

Viranomaistahojen näkökulmaa valitsemiin kotoutumiskäytäntöihin ja resursseihin selvitettiin toteuttamalla kohdealueiden kuntien ja työ- ja elinkeinotoimistojen (TE-toimisto) maahanmuuttoasioista vastaaville virkamiehille puhelinhaastatteluja helmi-maalliskuun aikana 2011 (liite III). Puhelinhaastattelut koettiin parhaimpana tapana saada nopeasti informaatiota viranomaistasolta. Puhelinhaastatteluisa haluttiin kerätä kuntien ja TE-toimistojen kokemusta ja tietoa vallitsevasta maahanmuuton tilanteesta alueilla sekä nykyisistä kotouttamiskäytännöistä ja niihin liittyvistä resursseista sekä myös tarkastella maahanmuuttajien mahdollista työllistymistä. Yhteen haastatteluun kului aikaa noin 10-20 minuuttia. Aisaparin alueen

puhelinhaastattelu kohdistettiin kuntien lisäksi aluetta palveleville Härmänmaan ja Järvisseudun TE-toimistoille. Ravakan alue puolestaan jakautuu neljän eri TE-toimiston alaisuuteen. Toimistot sijaitsevat Laitilassa, Uudessakaupungissa, Raisiossa ja Raumalla.

Puhelinhaastattelut saatiin yhteensä 15 kunnasta ja TE-toimistosta (taulukko 4). Vastausprosentti oli kiitettävän korkea. Puhelinhaastatteluisa vastaukset jakoutuivat niin, että kuntien osuus puhelinhaastatteluihin vastanneista on 60 % ja TE-toimistoiden osuus 40 %. Aisaparin alueella kaikki otoksessa olevat kunnat vastasivat puhelinhaastatteluihin. Ravakan alueella kolme kuntaa (Pyhärinta, Laitila ja Uusikaupunki) eivät vastanneet puhelinhaastatteluun. Kun-

tien toimihenkilöt vetosivat siihen, ettei kunnassa asunut puhelinhaastattelujen ajankohdan aikana yhtään ulkomaista maahanmuuttajaa, jolloin asiaan ei haluttu ottaa kantaa.

Kuntien vastaajista kaksi henkilöä toimi sosiaalitoimenjohtajina. Muita vastaajien virkanimikkeitä olivat sosiaalityöntekijä, hallintojohtaja, kehityspäällikkö, yrityspalvelusihteri, kulttuurisihteri ja johdon assistentti. Kaikki TE-toimistot Etelä-Pohjanmaan ja Varsinais-Suomen alueella vastasivat puhelinhaastatteluun. TE-toimistoissa vastaajista kaksi toimi johtavana työvoimaneuvojana, muita virkanimikkeitä olivat apulaisjohtaja, erikoistyövoimaneuvoja ja työvoimaneuvoja.

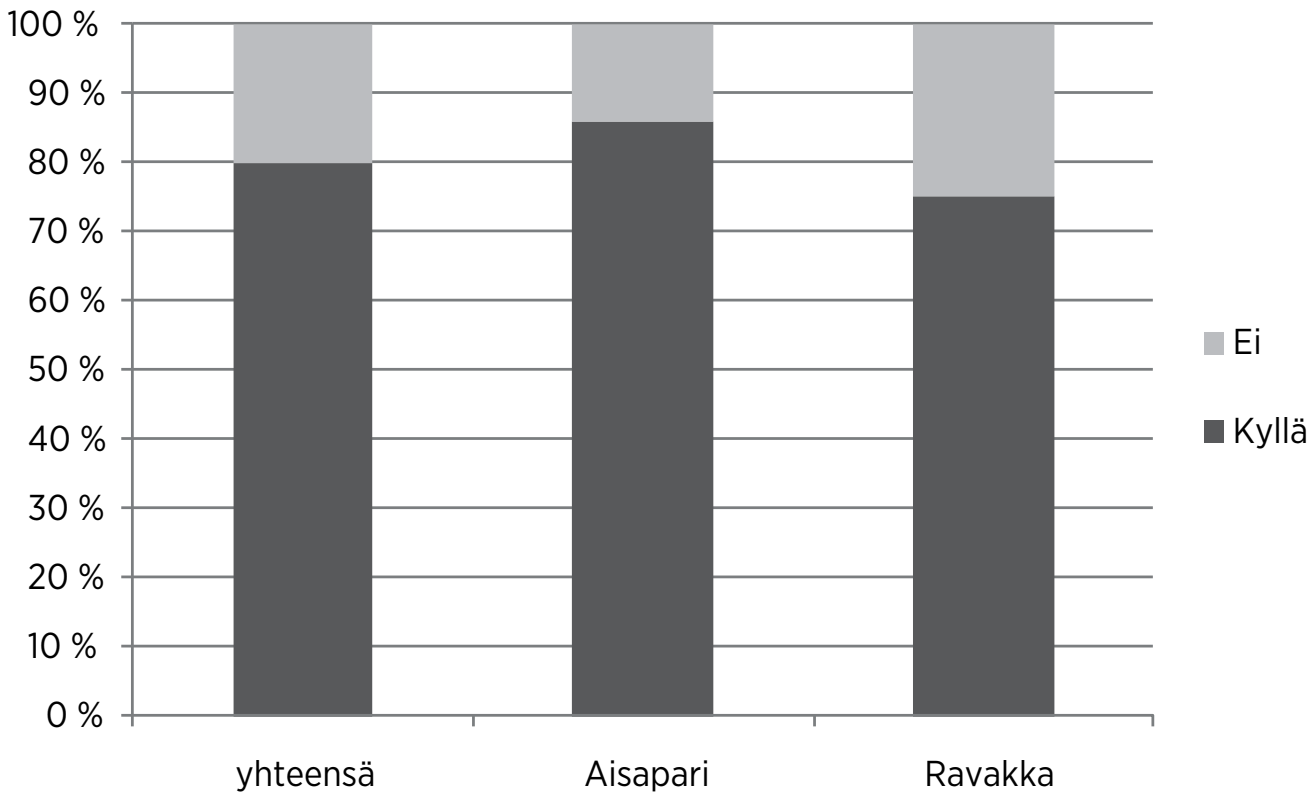
Taulukko 4. Vastausten jakautuminen toimintaryhmittäin, sekä kuntien ja TE-toimistojen kesken.

	n	%		n	%
Aisapari	7	46,67	kunta	9	60,00
Ravakka	8	53,33	TE-toimisto	6	40,00
Yhteensä	15	100,00	Yhteensä	15	100,00

Kyselyn alussa haluttiin tarkentaa sitä, miten kunnat ovat valmistautuneet mahdolliseen maahanmuuton lisääntymiseen tai ulkomaalaisen työvoiman tarpeeseen tulevaisuudessa kunnassa, ja näkykö mahdollinen maahanmuuton

lisääntyminen kunnan työssä (kuva 3). Saatujen tulosten perusteella valtaosa molempien alueiden viranomaisista toteaa, että maahanmuuton kasvun näkyminen näkyy heidän työssään. Aisapari ry:n alueella 85 % ja Ravakka ry:n alu-

eella 75 % kuntien ja TE-toimistojen toimihenkilöistä vastasi, että maahanmuuton kasvun lisääntyminen näkyy heidän kunnan alueellaan.

Kuva 3. Maahanmuuton kasvun näkyminen viranomaistoiminnassa.

Puhelinhaastattelussa selvitettiin myös sitä, onko kunnilla ja alueen TE-toimistoilla kiinnostusta vastaanottaa pakolaisia tai turvapaikanhakijoita (taulukko 5). Saatujen tulosten perusteella voidaan sanoa, että kohdealueiden kunnat ja TE-toimistot eivät ole erityisen halukkaita vastaanottamaan pakolaisia tai turvapaikanhakijoita alueelleen. Kuntien ja paikallisviranomaisten kielteinen asenne heijastelee yleisemminkin Suomen vaikeuksia toteuttaa pakolaispoli-

tiikkaa sijoittamalla pakolaisia kuntiin vapaaehtoisilla sopimuksilla.

Puhelinhaastattelussa vastaajilta tiedusteltiin myös sitä, miten maahanmuuttajien kasvuun oli kunnassa/alueella varauduttu. Saatujen tulosten perusteella voidaan sanoa että maahanmuuttajiin varautuminen on hoidettu yleensä viranomaisyhteistyönä tai kunnat ovat tehneet yhteistyötä paikallisten yhdistysten ja yritysten kanssa (taulukko 6). Lähes puolet eli 45,5 % kunnista ja

TE-toimistoista tekee yhteistyötä muiden viranomaisten kanssa Aisaparin ja Ravakan alueilla. Yllättävän moni kunta ja TE-toimisto on yhteistyössä myös paikallisten yhdistysten ja yritysten kanssa. Aisaparin alueella mainittiin esimerkiksi yhteistyötä tehtävän esimerkiksi Lapuan kristillisen opiston kanssa, joka järjestää kielikoulutusta maahanmuuttajille sekä alueella sijaitsevien turkistarhaajien kanssa.

Taulukko 5. Kiinnostus ottaa vastaan pakolaisia ja turvapaikan hakijoita.

	Yhteensä %	Aisapari ry %	Ravakka ry
Kyllä	26,7	14,3	37,5
Ei	73,3	85,7	62,5
En osaa sanoa	0,0	0,0	0,0
	100,0	100,0	100,0

Taulukko 6. Alueen / kunnan varautuminen maahanmuuttajiin.

	n	yht. %	Aisapari %	Ravakka %
Kunta yksin	1	4,8	10,0	0,0
Kuntayhteistyönä	3	14,3	20,0	9,1
Viranomaisyhteistyönä	8	38,1	30,0	45,5
Yhteistyössä yhdistysten ja yritysten kanssa	8	38,1	40,0	36,4
Ei ole varautunut	1	4,8	0,0	9,1
Ei osaa sanoa	0	0,0	0,0	0,0
Yhteensä	21	100,0	100,0	100,0

Kotouttamispalveluita selvittäessä haastattelun kysymysten lähtökohtana olivat syyskuussa 2011 voimaan astuvan uuden kotouttamislain (1386/2010) eri kohdat koskien perustietoaineiston saatavuutta, valmiuksia alkukartoitusten ja

kotoutumissuunnitelmien laatimiseen ja kotoutumiskoulutuksen ja – palvelujen järjestämiseen. Vastaajien tietoisuus lakiuudistuksesta oli hyvä. Sen sijaan tietoisuus lain sisällöstä oli vielä puutteellinen (taulukot 7 ja 8). Tilanteeseen

on tulossa parannusta, sillä Työ- ja elinkeinoministeriöllä on meneillään laaja koulutuskierrös, jonka tavoitteena on lisätä viranomaisten tietämystä lakiuudistuksesta.

Taulukko 7. Tietoisuus kotoutumisen edistämislain (1386/2010) voimaantulosta.

	n	Yhteensä %	Aisapari %	Ravakka %
Kyllä	10	66,7	57,1	75,0
Ei	5	33,3	42,9	25,0
	15	100,0	100,0	100,0

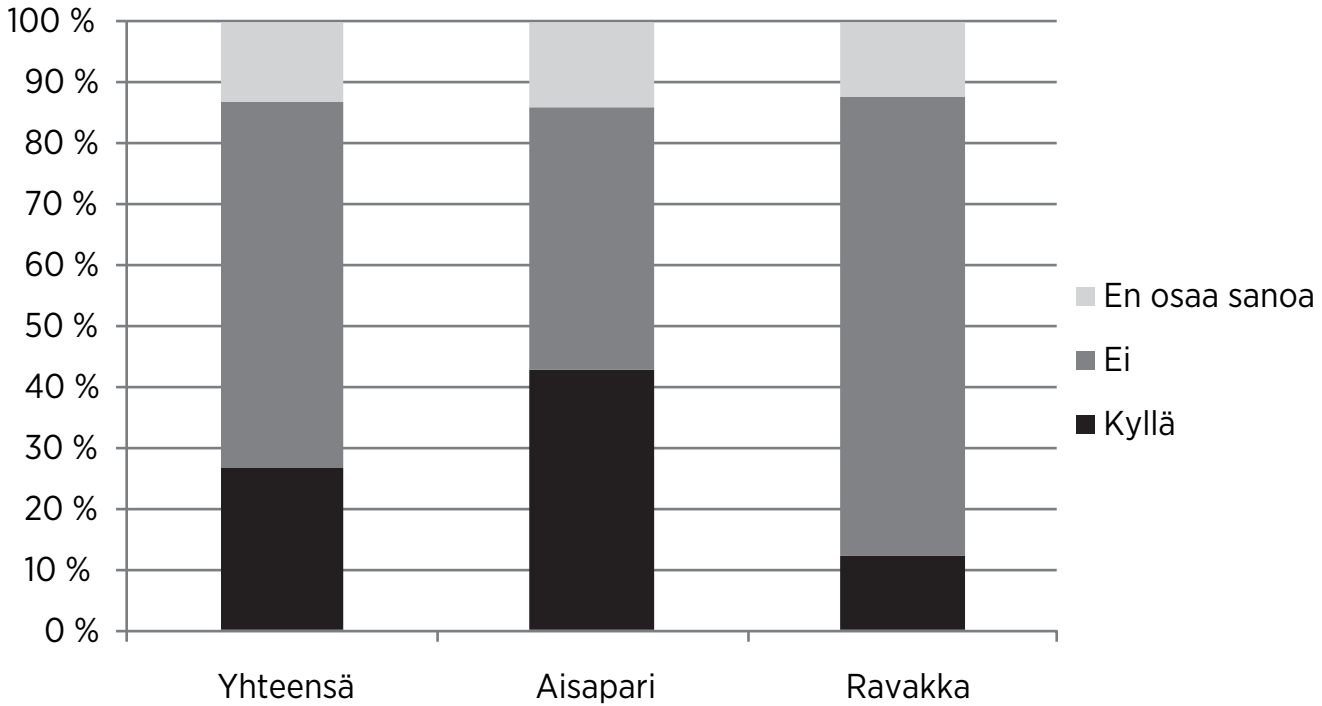
Taulukko 8. Tietoisuus kotoutumisen edistämislain (1386/2010) sisällöstä.

	n	Yhteensä %	Aisapari %	Ravakka %
Olen tietoinen	6	40,0	40,0	25,0
En ole tietoinen	9	60,0	60,0	75,0
	15	100,0	100,0	100,0

Tulosten perusteella voidaan sanoa, että maahanmuuttajille suunnatun perustietoaineistojen saatavuus ei ole kummankaan alueen kuntien kohdalla hyvä. Tämä ilmenee kuvasta 4, josta nähdään

että sekä Ravakka ry:n että Aisapari ry:n alueella perustietopalveluiden saatavuus on ollut tutkimusajankohtana puutteellinen. Sen sijaan tulkkaukspalvelujen saatavuus sekä Etelä-Pohjanmaalla että

Varsinais-Suomessa on hyvä, koska yli 80 prosenttia vastaajista ilmoitti että tulkkaukspalveluja on saatavissa omalta alueelta.

Kuva 4. Maahanmuuttajille suunnatun perustietoaineiston saatavuus.

Molempien alueiden kunnissa ja TE-toimistoissa on alkukartoitusten ja kotoutumissuunnitelmien laatimiseen varauduttu hyvin. Tulosten perusteella suurin

osa kunnista ja TE-toimistoista (73,3 %) ilmoitti, että maahanmuuttajien alkukartoituksia laaditaan kunnan alueella. Tämän lisäksi myös maahanmuuttajille

tarkoitettuja kotoutumissuunnitelmia laaditaan lähes kaikissa kunnissa ja TE-toimistoissa (taulukot 9 ja 10).

Taulukko 9. Varautuminen alkukartoitusten laatimiseen

	n	Yhteensä	Aisapari	Ravakka
Kyllä	11	73,3	85,7	62,5
Ei	4	26,7	14,3	37,5
En osaa sanoa	0	0,0	0,0	0,0
	15	100,0	100,0	100,0

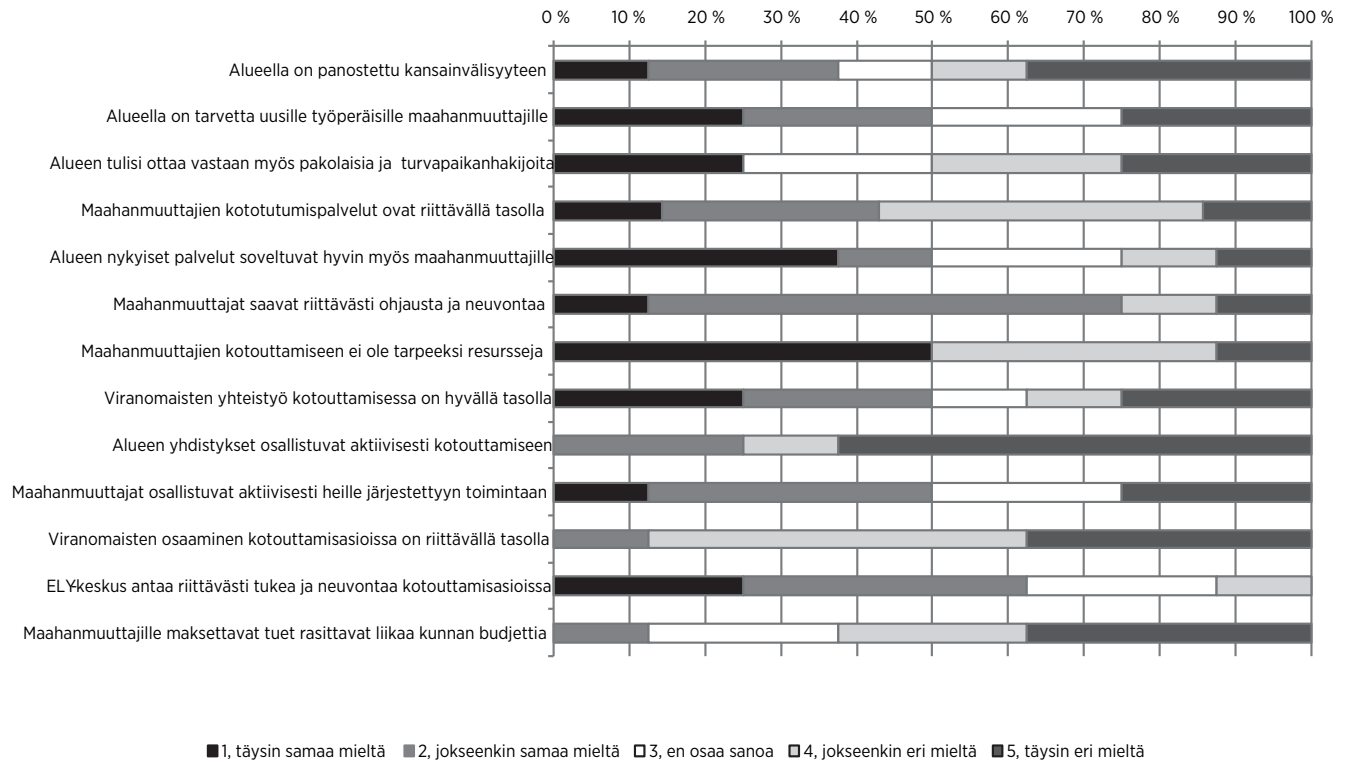
Taulukko 10. Varautuminen kotoutumissuunnitelmien laatimiseen

	n	Yhteensä	Aisapari	Ravakka
Kyllä	13	86,7	100,0	75,0
Ei	2	13,3	0,0	25,0
En osaa sanoa	0	0,0	0,0	0,0
	15	100,0	100,0	100,0

Lopuksi vastaajille esitettiin tiettyjä maahanmuuttoon liittyviä väittämiä. Vastaukset väittämiin on esitetty kuviossa 5. Keskeisiä havaintoja väittämistä on, että alueilla ei ole vastaajien mielestä panostettu riittävästi kansainvälisyyteen, vaikka tarvetta uusille nimenomaan työ-

peräisille maahanmuuttajille näyttäisi-kin olevan. Merkittävää on myös suhtautumisero työperäisen maahanmuuton ja pakolaisuuden välillä. Kotoutumista edistäviä palveluja pidetään pääsääntöisesti tyydyttävänä, vaikka resursseja niiden järjestämiseen on liian vähän ja

osaamisen tasossakin olisi parantamisen varaa. Viranomaisyhteistyö toimii myös hyvin. Erityisesti alueiden ELY-keskukset saavat hyvän arvosanan. Yhdistysten osallistuminen kotoutumisen edistämiseen voisi olla myös aktiivisempaa.

Kuva 5. Aisapari ja Ravakka ry:n kuntien ja TE-toimistojen yhteiset vastaukset esitettyihin väittämiin.

MAAHANMUUTTAJAT TYÖNANTAJIEN NÄKÖKULMASTA

Selvityksen tässä osassa hyödynnettiin Ruralia-instituutissa vuonna 2009 tehtyä Varsinais-Suomen ja Etelä-Pohjanmaan kuntiin suunnattua kyselyä, jota täydennettiin selvityksen aikana. Kuntatyönantajien näkökulmaa täydennettiin kohdekuntiin suunnatun kyselyn yhteydessä. Yksityisten työnantajien osalta tunnistettiin yhteensä 11 yritystä, jotka ovat rekrytoineet ulkomaista työvoimaa. Näiden osalta aineisto kerättiin puhelinkyselynä (liite IV).

Uudessa kyselyssä 80 prosenttia Aisaparin ja Ravakan alueen kunnista oli työllistänyt maahanmuuttajia. Kokeemukset ovat olleet hyviä ja 90% vastaajista oli sitä mieltä, että kunnat voivat palkata uusia maahanmuuttajia myös tulevaisuudessa. Aikaisemman kyselyn perusteella maahanmuuttajia oli palkattu muun muassa siivoajiksi, laitospulaisiksi, kouluavustajiksi, maatalouslomittajiksi, päivähoitoon, vanhusten huoltoon ja kotipalveluun. Työllistymistä on tapahtunut myös opetus-, kirjasto-, nuoriso- ja tekniseen toimeen. Keskeisiä motivaatiotekijöitä maahanmuuttajien palkkaamiseen olivat työvoima tarve ja kansainvälisyyden ja monikulttuurisuuden lisääminen. Maahanmuuttajien saaminen mukaan työyhteisöihin nähtiin myös mahdollisuutena nähdä asiat toisin ja oppia uusia toimintatapoja (Saartenoja ym. 2009:64).

Yksityisten työnantajien kyselyt kohdistettiin pieniin ja keskisuuriin 10-49 henkeä työllistäviin yrityksiin. Näiden yritysten joukosta oletettiin löytävän myös satunnaisotannalla riittävä määrä ulkomaista työvoimaa palkanneita tapauksia. Yritykset poimittiin alueiden julkisista yritysrekistereistä. Selvityksen aikana otettiin yhteys 34 satunnaisesti valittuun yritykseen. Yrityksistä kolman-

nes oli palkannut ulkomaista työvoimaa. Lisäksi kolmella yrityksellä oli käytössä ulkomaista vuokratyövoimaa. Vastusten vertailtavuuden vuoksi vuokratyövoimaa käyttäneet yritykset jätettiin kyselyn ulkopuolelle. Kyselyvastauksia saatiin Ravakka ry:n alueelta kuusi ja Aisapari ry:n alueelta viisi. Vastaajien pienen määrän vuoksi tulokset ovat suuntaa antavia, eikä niistä voi tehdä tilastollisesti merkitseviä johtopäätöksiä. Vastaukset antavat kuitenkin arvokasta taustatietoa paikallisen kotouttamispolitiikan jatkotoimenpiteille.

Yritykset toimivat pääosin metalliteollisuudessa, muita toimialoja olivat elektroniikka- ja sähkötuotteiden valmistus, hotelli- ja majoitustoiminta, tekstiilituotteiden valmistus, puutuotteiden valmistus ja elintarvikkeiden valmistus. Toimialojen kirjo oli siten varsin suuri. Yritykset työllistivät pääsääntöisesti alle 30 henkeä. 30 – 50 hengen yrityksiä aineistosta oli ainoastaan viidenes. Ulkomaalaisen työvoiman määrä yrityksissä oli pieni. Valtaosassa (73%) yrityksistä oli palkattuna 1-2 ulkomaalaistaustaista työntekijää. Ainoastaan kahdella yrityksellä oli palkkaloilla enemmän kuin viisi maahanmuuttajaa. Työntekijät olivat löytyneet pääsääntöisesti kolmea eri reittiä: sukulaisten ja tuttavien välityksellä, työharjoittelun tai työnvälityksen kautta. Puolet työntekijöistä oli taustaltaan virolaisia tai venäläisiä. Toinen puoli koostui hyvin monipuolisesti erilaisista kansallisuuksista. Tulos on samansuuntainen maahanmuuttajien yleisen kansallisuusjakauksen kanssa. Pääosa yritysten ulkomaisesta työvoimasta oli sijoittunut tuotantoon tehtäviin. Kaksi henkilöä toimi erityisesti kielitaitonsa turvin toimihenkilötasolla ulkomaan markkinointitehtävissä. Samaten kahdessa yrityksessä ulkomaalaiset työntekijät olivat sijoittuneet tukitehtäviin, kuten siivoukseen.

Työnantajat kokivat pääsääntöisesti, että heidän palkkaamansa ulkomainen työvoima oli sopeutunut hyvin suomalaisen yhteiskuntaan. Ehkä tästä syystä yritykset eivät juuri olleet itse aktiivisesti tukeneet heidän kotoutumistaan. Jonkin verran huolestuttavaa oli myös se, että työnantajilla tai ulkomaalaisilla työntekijöillä ei näyttäisi olevan käsitystä julkisen sektorin tarjoamista kotoutumispalveluista. Haastatellut yritykset eivät olleet myöskään joutuneet asioimaan viranomaisten kanssa ulkomaalaista työvoimaa koskevissa asioissa. Yhteys paikallisiin viranomaisiin oli kaiken kaikkiaan vähäinen. Ilmeisesti kuitenkin suhde kuntiin ja viranomaisiin ulkomaalaisen työvoiman asioissa on suhteellisen hyvä. Esimerkiksi 80 prosenttia yrityksistä koki, että heidän kotikuntansa suhtautuu maahanmuuttoon myönteisesti. Uhkana voi olla työntekijöiden jääminen kotoutumispalvelujen ulkopuolelle.

Yritykset kokivat kuitenkin tuke- vansa maahanmuuttajien sopeutumista yhteiskuntaan. Tärkeimmäksi tukimuodokseen he kertoivat sen, että ovat ylipäätään palkanneet maahanmuuttajia, mikä sinällään pitää paikkansa. Työpaikan saaminen on yksi kotoutumisen tärkeimmistä osatekijöistä. Yritykset olivat lisäksi kaikki tyytyväisiä ulkomaisiin työntekijöihinsä. Joissakin avoimissa vastauksissa maahanmuuttajia pidettiin jopa suomalaisia parempina työntekijöinä. Lähes jokaisella olikin valmius palkata tarvittaessa myös uusia maahanmuuttajataustaisia henkilöitä.

MAAHANMUUTTAJIEN KOTOUTUMISKOKEMUKSIA

Aineistona haastattelututkimuksissa on käytetty olemassa olevia talvella 2008-2009 tehtyjä maahanmuuttajien teema-haastatteluja. Etelä-Pohjanmaan ja Varsinais-Suomen alueella tehtiin Ruralia-instituutin toimesta kaiken kaikkiaan 14 maahanmuuttajahaastattelua vuonna 2009. Vuonna 2011 tehtiin tämän tutkimuksen puitteissa viisi lisähaastattelua maahanmuuttajille. Kaksi haastattelua tehtiin helmikuussa Aisaparin alueella Etelä-Pohjanmaalla sekä kolme haastattelua maaliskuussa Ravakka ry:n alueella Raumalla. Näin ollen tässä selvityksessä analysoitiin yhteensä 19 maahanmuuttajahaastattelua.

Selvityksen tutkimuskysymykset maahanmuuttajien kohdalla ovat olleet:

- a) Mikä on maahanmuuttajien oma kokemus työllistymisestä ja työmarkkinatilanteesta kohdealueella?
- b) Miten maahanmuuttajat ja heidän perheensä ovat kotoutuneet kohdealueella?
- c) Maahanmuuttajien kokemukset ja tieto alueen kotouttamistoiminnoista ja parannusehdotukset?
- d) Maahanmuuttajien kokemukset yhteiskunnallisen vaikuttamisen mahdollisuuksista?
- e) Kuinka kohdealueen maahanmuuttajat ovat integroituneet keskenään/paikallisväestön kanssa?

Haastateltavat edustivat yhteensä viittä kansallisuutta kolmesta eri maanosasta. Eniten heidän joukossaan oli virolaisia (6 henkilöä) ja venäläisiä (6 henkilöä). Muita yksittäisiä kansallisuuksia olivat

Ghana, Japani, Jugoslavia, Kambodza, Liettua, Puola, Romania ja Sri Lanka. Tutkimukseen osallistuneiden maahanmuuttajien keski-ikä oli ikäluokassa 25–38-vuotiaat. Nuorin haastateltu oli 20-vuotias ja vanhin haastateltu oli 56-vuotias. Haastatellut olivat asuneet Suomessa keskimäärin 3-5 vuotta ja pisimmillään jo 20 vuotta. Haastateltavat vastaavat iältään hyvin maahanmuuttajien yleistä ikäjakaumaa.

Maahanmuuttajien työmarkkina-asemaa tarkasteltaessa on kiinnitettävä huomiota siihen, miten maahanmuuttajat pääsevät työmarkkinoille ja millä tavalla he etenevät työurallaan. Saartenojan ym. (2009) aiempi tutkimus huomioi, miten työikäiset maahanmuuttajat jäävät usein työvoiman ulkopuolelle. Työllistymisen esteeksi esitetään usein heikko kielitaito, suomalaisen kulttuurin ja yhteiskunnan huono tuntemus, ennakkosuhteet maahanmuuttajien työ-kulttuurista sekä maahanmuuton syy. Yhtenä syynä voi olla myös suomalaisten oma, vieroksuva asenne ulkomaalaisia kohtaan (Torvi 2007: 5).

Maahanmuuttajissa sekä Etelä-Pohjanmaalla että Varsinais-Suomessa/Satakunnassa haastatteluryhmään kuului selvästi työperäisiä maahanmuuttajia. Useimmat heistä olivat miespuolisia maahanmuuttajia, jotka olivat saaneet tiedon työpaikan saannista jo ennen Suomeen muuttoa. Avioliiton tai muiden perhesyiden takia Suomeen muuttaneita maahanmuuttajia oli kuitenkin selvästi enemmistö haastatelluista. Suuri osa näistä maahanmuuttajista oli naisia. Yhä edelleen voidaan sanoa, että haastateltavien maahanmuuttajien pääasiallinen syy Suomeen muutolle on alun perin ollut perhesyöt (avioliitto), työ – tai koulutuspaikan saaminen paik-

kakunnalta tai pakolaisuus (Saartenoja ym. 2009: 77).

A) MIKÄ ON OLLUT MAAHANMUUTTAJIEN OMA KOKEMUS TYÖLLISTYMISETÄ JA TYÖMARKKINATILANTEESTA KOHDEALUEELLA?

Suurin osa sekä Etelä-Pohjanmaalla että Varsinais-Suomessa / Satakunnassa asuvista ja haastatelluista henkilöistä kävi töissä Suomessa haastatteluajana, vuosina 2008-2011. Vain viisi henkilöä Varsinais-Suomesta haastatelluista ei ollut töissä haastatteluajana. Yksi maahanmuuttajiamies ei ollut töissä haastattelun aikana vuonna 2009. Sen sijaan hän oli hoitovapaalla omasta työstään kotimaastaan ja teki toisinaan vapaaehtoistöitä kunnalla. Kaksi muuta työttömänä ollutta miestä olivat molemmat iältään yli 50-vuotiaita. Toinen heistä oli 56-vuotias mieshenkilö, joka teki osaaikaisia opetustöitä kunnalla. Toinen työtön oli taas 55-vuotias mieshenkilö, joka oli tehnyt useita vuosia määräaikaista töitä Helsingin, Rauman ja Turun telakoilla. Hän etsi tällä hetkellä eri alan työtä itselleen.

Suuri osa haastatelluista työtätekevistä maahanmuuttajista kertoi, että työnsaanti oli ollut heille melko helppoa. Samoin suuri osa maahanmuuttajista kertoi, että työnantajat ja työyhteisöt olivat ottaneet heidät hyvin vastaan. Tulos on samansuuntainen työnantajakyselyn tulosten kanssa. Monelle työntekijä oli löytynyt tuttujen, ystävien, sukulaisten ja/tai muiden kontaktien kautta. Suuri osa haastatelluista myönsi, että suomenkielen heikko taito/tuntemus oli ollut monelle haasteellista etenkin työnteon alkuvuosina. Osa haastatelluis-

ta naisista oli kokenut etenkin työn teon alkuvuosina ulkopuolisuuden tunnetta työyhteisössään. Myös suomalaisten sisäänpäin kääntyneisyyttä pidettiin vaikeana asiana, ja osa oli tuntenut myös suomalaisten työkavereiden osalta ennakko-uloisuutta itseään kohtaan. Yksi maahanmuuttaja kertoi, että työoloihin koskevaa tietoa ei ollut välitetty hänelle tarpeeksi aktiivisesti ja selvästi. Työtehtäviin liittyvien epävarmojen asioiden kerrottiin kuitenkin vähenevän vuosien varrella, johon on saattanut vaikuttaa myös maahanmuuttajan oma kohentu- n kielitaito.

Varsinais-Suomessa / Satakunnassa haastateltujen työpaikat ja -tehtävät vaihtelivat. Osa haastateltavista oli kouluttautunut yrittäjäksi (freelancer/päätoiminen) asuessaan Suomessa. Yksi haastateltava oli muuttanut Suomeen ammattitaitoisena työn perässä. Hän oli toiminut useiden vuosien ajan vakituisessa työsuhteessa metallialalla ja saanut jopa ylennyksen työssään. Kaksi muuta haastateltavaa olivat muuttaneet Suomeen avioliiton johdosta ja saaneet itselleen töitä myöhemmin Suomesta. Osalle haastatelluista työ ei vastannut hänen koulutustaan (naishenkilöt).

Kaksi maahanmuuttajaa Varsinais-Suomen haastatelluista oli muuttanut Suomeen pakolaisina. Näiden haastateltavien kouluttautuminen työtehtäviin ja työnsaanti Suomen työmarkkinoilla on ollut selvästi hankalampaa kuin muiden maahanmuuttajien. Täytyy huomioida, että pakolaisina maahan saapuneet otetaan heti maahan tultuaan työvoimatoimiston asiakkaiksi ja heidät tilastoidaan työttömiksi, eikä heillä ole näin ollen edellytyksiä työllistymiseen ennen kuin he ovat suorittaneet kotoutumisjaksoon kuuluvan kielikoulutuksen ja hankkineet muita työllistymisvalmiuksia Suomessa (Martinen 2007: 14). Eräs maahanmuuttajista kertoi, että työpaikan saaminen Varsinais-Suomen kunnassa oli ollut hänelle erittäin vaikeaa. Paikallisen kunnan työntekijä oli auttanut häntä saamaan useiden työharjoittelujaksojen jälkeen nykyisen työpaikkansa.

Kuten Saartenojan ym. (2009) aiempi tutkimus jo selvitti, Etelä-Pohjanmaalla kaikki haastatellut olivat työllis-

tyneet hyvin. Osa (kolme haastateltavaa) oli saanut työpaikasta/koulutuspaikasta tietoa jo ennen Etelä-Pohjanmaalle muuttoa. Työ- tai koulutuspaikka oli järjestetty haastateltavalle sukulaisten, ystävien tai paikallisten rekrytointipalveluiden kautta jo kotimaassa (Viro, Puola). Osa haastateltavista oli toiminut harjoittelutöissä (mm. maatalousharjoittelussa) edellisenä kesänä ennen kuin oli muuttanut uudelleen. Yksi nuori haastateltu maahanmuuttaja oli tullut Virosta Suomeen opiskelemaan, ja pian valmistumisensa jälkeen sai vakinaisen. Työ ei ollut koulutusta vastaavaa, mutta haastateltu henkilö oli erittäin tyytyväinen työpaikkaansa myyntialalla.

Myös osa muista vanhemmista maahanmuuttajanaistista ei toiminut koulutustaan vastaavassa työssä. Naiset olivat toimineet kotiäiteinä lasten ollessa pieniä, ja he olivat myöhemmin uudelleen kouluttautuneet työtehtäviin ammatillisen koulutuksen kautta. Ammatikoulutuksen jälkeen haastatellut maahanmuuttajanaiset olivat saaneet töitä mm. myynti-, palvelu- ja teollisuusaloilta. Yksi haastateltu nainen oli valmistunut psykologiksi omassa maassaan, mutta Valvira ei ollut Suomessa hyväksynyt hänen tutkintoaan, jolloin hän oli kouluttautunut uusiin työtehtäviin opetuslalle. Suuri osa haastatelluista oli kuitenkin tyytyväisiä nykyisiin työtehtäviinsä.

Korkeakoulutetut ja kielitaitoiset maahanmuuttajat olivat työllistyneet erittäin hyvin etenkin Etelä-Pohjanmaalla, ja olivat toimineet useiden vuosien ajan koulutustasoaan vastaavissa työpaikoissa. Korkeakoulutettujen maahanmuuttajien työ on painottunut aloille, joissa he ovat voineet käyttää erikoistaitojaan esim. monipuolista kielitaitoaan ja ammattiosaamistaan projektityyppisissä tutkimustöissä ja/tai markkinointialan töissä. Myös etnospesifit työtehtävät opetuslalla eriaisteisissa kouluissa työllistivät korkeakoulutettuja maahanmuuttajia. Korkeakoulutetut maahanmuuttajat ovat selvästi myös osanneet käyttää yhteiskunnan verkostoja hyväkseen ja siten lisänneet työtehtävien mahdollisuuksia itsellään.

B) MITEN MAAHANMUUTTAJAT JA HEIDÄN PERHEENSÄ OVAT KOTOUTUNEET KOHDEALUEELLA SEKÄ MAAHANMUUTTAJIEN KOKEMUKSET JA TIETO ALUEEN KOTOUTTAMISTOIMINNOISTA SEKÄ PARANNUSEHDOTUKSET?

C) KUINKA KOHDEALUEEN MAAHANMUUTTAJAT OVAT INTEGROITUNEET KESKENÄÄN/PAIKALLISVÄESTÖN KANSSA?

Lähes kaikki haastatellut maahanmuuttajat asuivat Etelä-Pohjanmaan tai Varsinais-Suomen / Satakunnan maaseutukunnissa tai pienemmissä kaupungeissa. Suuri osa haastatelluista maahanmuuttajista oli kotoutunut maaseudulle melko hyvin ja saanut sekä suomalaisia että maahanmuuttajataustaisia ystäviä itselleen joko työpaikkayhteisön ja/tai aviopuolison sekä lasten ja harrastusten kautta. Varsinais-Suomen / Satakunnan maahanmuuttajissa oli myös niitä, joilla oli suomalaisia ystäviä vain työpaikalla, mutta he eivät olleet muuten ystäväystyneet suomalaisten kanssa. Tämä selittää sitä, miten tutustuminen suomalaisiin koettiin molemmilla alueilla osin helpoksi, mutta myös vaikeaksi ja yksilölliseksi asiaksi, joka oli vaatinut myös maahanmuuttajilta itseltään omaa aktiivisuutta ja aloitteellisuutta (Saartenoja ym. 2009: 79).

Etelä-Pohjanmaalla maahanmuuttajien välinen yhteinen toiminta ja ystävyysuhteet olivat selvästi vähäisempiä kuin maahanmuuttajien keskinäinen ystävyys / yhteinen toiminta varsinais-suomalaisten ja satakuntalaisten keskuudessa. Tämä saattoi johtua siitä, että Etelä-Pohjanmaan kunnissa maahanmuuttajien määrä on vähäisempi. Toisaalta Etelä-Pohjanmaalla oli melko tavallista, että paikallinen seurakunta ja/tai koululaitos oli järjestänyt maahanmuuttajille yhteistä toimintaa tai harrastusaktiiviteettia tiloissaan.

Kotouttamispalveluiden saatavuus koettiin selvästi heikommaksi Etelä-Pohjanmaalla kuin Varsinais-Suomessa. Esimerkiksi virallisten asioiden hoitamiseen liittyvissä tulkkaukspalveluissa maahanmuuttajat olivat turvautuneet ystävien apuun. Osalle eteläpohjalaisista

maahanmuuttajista ei ollut tarjottu mitään erityistä kunnallista ulkomaalaisille suunnattua kotoutumispalvelua.

Varsinais-Suomessa ja Satakunnassa kotouttamispalveluiden suhteen mielipiteiltään erottautuivat selvästi yli 15 vuotta Suomessa asuneet maahanmuuttajat. Heidän mielestä nykypäivänä kotouttamispalvelut olivat paljon parempia kuin ne aiemmin olivat olleet. Toisaalta myös Varsinais-Suomessa / Satakunnassa osa maahanmuuttajista koki kotoutumisen kohdealueelleen hankalaksi ja vaikeaksi. Erityisesti pakolaistaustaiset maahanmuuttajat kokivat kotoutumisen ja eri viranomaisten kanssa asioimisen kunnassa erittäin vaikeana. Yksi haastateltava kommentoi kotoutumisasioiden hoitamista kunnassaan (Kela/työvoimatoimisto) näin:

”Asioiminen erittäin vaikeaa, kunta tosi kamala- Itse on joutunut hakemaan tietoa palveluista”.

Monille suomalaisen kanssa parisuhteessa eläville maahanmuuttajille puolison ja/tai muiden sukulaisten apu oli ollut tärkeää kotoutumisasioiden kohdealueella. Vastajat kytkivät kotoutumisen merkityksen voimakkaasti perheeseen (ks. Saartenoja ym 2009: 81). Puoliso oli auttanut ja useimmin hoitanut aviopuolisonsa puolesta viralliset ”paperityöt”. Edelleen monelle maahanmuuttajalle aviopuoliso oli ohjannut puolisoaan oikeisiin paikkoihin ja myös kannustanut osallistumaan kie-

likursseille ja/tai muuhun asuinalueella toimivaan harrastustoimintaan. Moni maahanmuuttaja oli myös ystäväystynyt suomalaisiin ihmisiin puolisonsa välityksellä.

Moni maahanmuuttaja oli kokenut suuria haasteita ja vaikeuksia asioidessaan julkisissa palveluissa mm. sairaalassa, KELA:ssa ja/tai työvoimatoimistossa. Osa haastatelluista naisista koki, että palvelu oli ollut puutteellista, koska terveystietoa ei ollut saanut muulla kuin suomenkielillä.

Maahanmuuttajien omina parannusehdotuksina esitettiin kotouttamispalveluiden suhteen mm. eri tekijöitä:

- ◇ valtio rahoittaisi ja kouluttaisi paljon enemmän kolmatta sektoria eli kansalaisjärjestöjä, jotka tekevät paljon maahanmuuttajataustaista työtä.
- ◇ maahanmuuttajien toiminnassa tulisi toimia ns. ”*maahanmuuttajakuraattori*”, joka auttaisi uusia maahanmuuttajia eri tilanteissa ja erityisesti silloin, kun henkilö haluaisi luottamuksellisesti puhua omista asioistaan.
- ◇ Etelä-Pohjanmaalle kaivattiin lisäresursseja kotouttamispalveluille ja erityisesti suomen kielikoulutukseen, jossa kielikoulutukseen pääsy maahanmuuttajille on vaikeaa pienillä maaseudun paikkakunnilla.

D) MAAHANMUUTTAJIEN KOKEMUKSET YHTEISKUNNALLISEN VAIKUTTAMISEN MAHDOLLISUUKSISTA

Moni Suomessa asuneista maahanmuuttajista koki, etteivät he olleet saaneet tasa-arvoista yhteiskunnallisen vaikuttamisen mahdollisuutta kotikunnassaan. Etenkin Varsinais-Suomessa / Satakunnassa asuvat maahanmuuttajat ilmaisivat avoimesti mielipiteitään yhteiskunnallisen vaikuttamisen mahdollisuuksista. Yksi haastateltu maahanmuuttaja kertoi, että ”päättäviin elimiin” (esim. kunnallispolitiikkaan) pääseminen maahanmuuttajataustaisena henkilönä ei ole ollut helppoa. Haastattelussa kerrottiin, miten maahanmuuttajataustaisen henkilön on vaikea luoda itselleen luotettavaa poliittista identiteettiä. Puolueiden koettiin jopa hyväksikäyttävän maahanmuuttajataustaisia henkilöitä, kun puolueprofiilia haluttiin parantaa.

Toinen maahanmuuttaja ilmaisi haastattelussa, miten hän ei ollut saanut omaa kantaansa kuuluville paikallisyhdistystoiminnassa, jonka hallitukseen hän oli kuulunut. Haastateltu henkilö oli kokenut jääneensä ulkopuoliseksi yhdistyksen tekemisessä päätösoasioissa eikä hänen mielipiteitään epäkohtiin liittyvissä asioissa ollut kuunneltu. Yhdistyksessä oli vedottu siihen, että hän oli ”*ulkomaa-lainen*” jäsen yhdistyksessä.

YHDISTYSKENTÄN SUHTAUTUMINEN MAAHANMUUTTAJIIN

Selvityksen viimeisessä osassa tarkastellaan kohdealueiden asukas- ja kyläyhdistysten suhdetta maahanmuuttajiin. Keskeisinä teemoina ovat yhdistysten yleinen suhtautuminen maahanmuuttoon sekä yhdistysten oma toiminta ja halukkuus toimia maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi. Raportointi perustuu kahteen aineistoon: ensinnäkin vuonna 2009 tehtyyn laajaan yhdistyskyselyyn, joka on toteutettu Varsinais-Suomen ja Etelä-Pohjanmaan maakunnissa ja josta osaa kohdistuu nyt selvityksen kohteena oleville alueille. Tuloksia täydennettiin 2011 tehdyllä kyselyllä, joka kohdistui pelkästään Ravakka ry:n ja Aisapari ry:n toimialueisiin kuuluviin kuntiin.

Vuonna 2009 toteutettu kysely tuotti yhteensä 207 vastausta, josta Ravakka ry:n alueelta on 15 ja Aisapari ry:n alueelta 44 vastausta. Uusi kysely toteutettiin sähköisenä e-kyselynä. Kyselyt lähetettiin toimintaryhmien hallussa oleviin yhdistysten sähköpostiosoitteisiin toimintaryhmien kautta. Yhden karhu-kierroksen jälkeen vastauksia saatiin yhteensä 15 kappaletta, joista viisi Ravakka ry:n ja kymmenen Aisapari ry:n alueilta. Siten kyselyt muodostavat yhteensä 64 vastauksen otoksen, mikä antaa suhteellisen luotettavan kuvan yhdistystoimijoiden näkemyksistä maahanmuuttoon.

Maahanmuuttajien määrä yhdistysten alueilla vaikuttaa edelleen melko vähäiseltä. Noin puolet vastanneista ilmoitti sekä aikaisemmassa että tässä kyselyssä, että heidän alueillaan ei asu maahanmuuttajia, eikä asia kosketa heitä (Kuva 6). Tulokset kuvastavat vastaajien kokemusperäistä tietoa, eivätkä siten vastaa täysin esimerkiksi tilastotarkastelussa todettua tilannetta. Ne antavat kuitenkin kuvaa siitä tietoisuudesta, mikä yhdistyksissä vallitsee ympäristön

tilanteesta. Aikaisemmassa kyselyssä valtaosa vastaajista ilmoitti kylissä asuvan yksittäisiä maahanmuuttajia tai perheitä. Tämä vastaa varmasti hyvin pitkälle kohdealueiden todellisuutta myös tällä hetkellä.

Maahanmuuttajien osallistuminen yhdistysten toimintaan oli vähäistä. Aikaisemmassa kyselyssä 27 % Ravakan ja Aisaparin alueen yhdistyksistä ilmoitti maahanmuuttajien osallistumisesta toimintaan. Uudessa kyselyssä vastaava luku oli ainoastaan 13 %, joten todennäköisesti osallistuminen ei ole ainakaan yleistynyt. Vastaajat kuitenkin kokivat osallistumiseen kannustamisen tärkeäksi. Vuoden 2009 tuloksissa yli 70 % piti kannustamista tärkeänä tai melko tärkeänä ja vuoden 2001 tuloksissa vastaava luku oli lähes 80 %. Vaikka kansainvälisyyttä ja maahanmuuttajia ei yhdistystoiminnassa ole kovin paljoa huomioitu, esimerkiksi alueiden kyläsuunnitelmat eivät käsittele lainkaan maahanmuutto- tai monikulttuurisuuskielisiä, tulisi vastaajien mielestä monikulttuurisuus huomioida yhdistystoiminnassa siitä huolimatta osallistuuko toimintaan maahanmuuttajia tai ei. Uudessa kyselyssä yli 80% vastaajista oli tätä mieltä, kun aikaisemmin Ravakan ja Aisaparin alueiden vastaajista vain 44% kannatti monikulttuurisuuden huomioimista.

Yksikään kohdealueen yhdistys ei harrastanut kotoutumista edistävää toimintaa vuonna 2009. Vuonna 2010 sekä Aisaparin että Ravakan alueelta yksi yhdistys ilmoitti järjestävänsä maahanmuuttajille kotoutumista edistävää palvelua tai toimintaa. Palveluina mainittiin suomen kielen ja kulttuurin kurssi sekä yhdistyksen tuottama museopalvelu, joka on tarjolla yhtäläisesti myös maahanmuuttajille. Tulos saattaa kertoa jonkinasteisesta muutoksesta, mutta ko-

vin pitkälle meneviä johtopäätöksiä tästä ei vielä voida vetää. Jotakin voidaan kuitenkin aavistella siitä, että kolmannes vastaajista olisi jatkossa kiinnostunut joko tuottamaan itse tai osallistumaan muiden järjestämien kotouttamispalvelujen tuottamiseen.

Yleinen käsitys on, että maahanmuuttajien mielestä suomalaisiin on vaikea tutustua ja että heitä ei ole helppo lähestyä. Kyselyjen perusteella yhdistysten näkökulma maahanmuuttajien suuntaan on toinen. Vuoden 2009 noin kolmannes ja 2011 kyselyssä jopa kaksi kolmasosaa vastaajista piti tutustumista maahanmuuttajiin helppona. Maahanmuuttajia ei myöskään pidetä minkäänlaisena uhkana maaseutuyhteisöille, molemmissa kyselyissä tätä mieltä oli 80 prosenttia vastaajista. Lisäksi ennakkoluulot maahanmuuttajia kohtaan näyttäisivät vähentyneen. Oleellista ennakkoluulojen hälventämiselle ovat omakohtaiset kokemukset ja kohtaamiset kantaväestön ja maahanmuuttajien välillä. Tätä mieltä oli 2/3 vastaajista. Myös rasismien määrän uskotaan pysyvän vähäisenä. Näihin suhteellisen myönteisiltä vaikuttaviin asenteisiin vaikuttaa todennäköisesti maahanmuuttajien pieni määrä. Yksittäisiä tulojoita ei pidetä yhteisöille millään tavalla uhkana vaan pikemminkin yhteisöjä kulttuurisesti rikastavana lisänä.

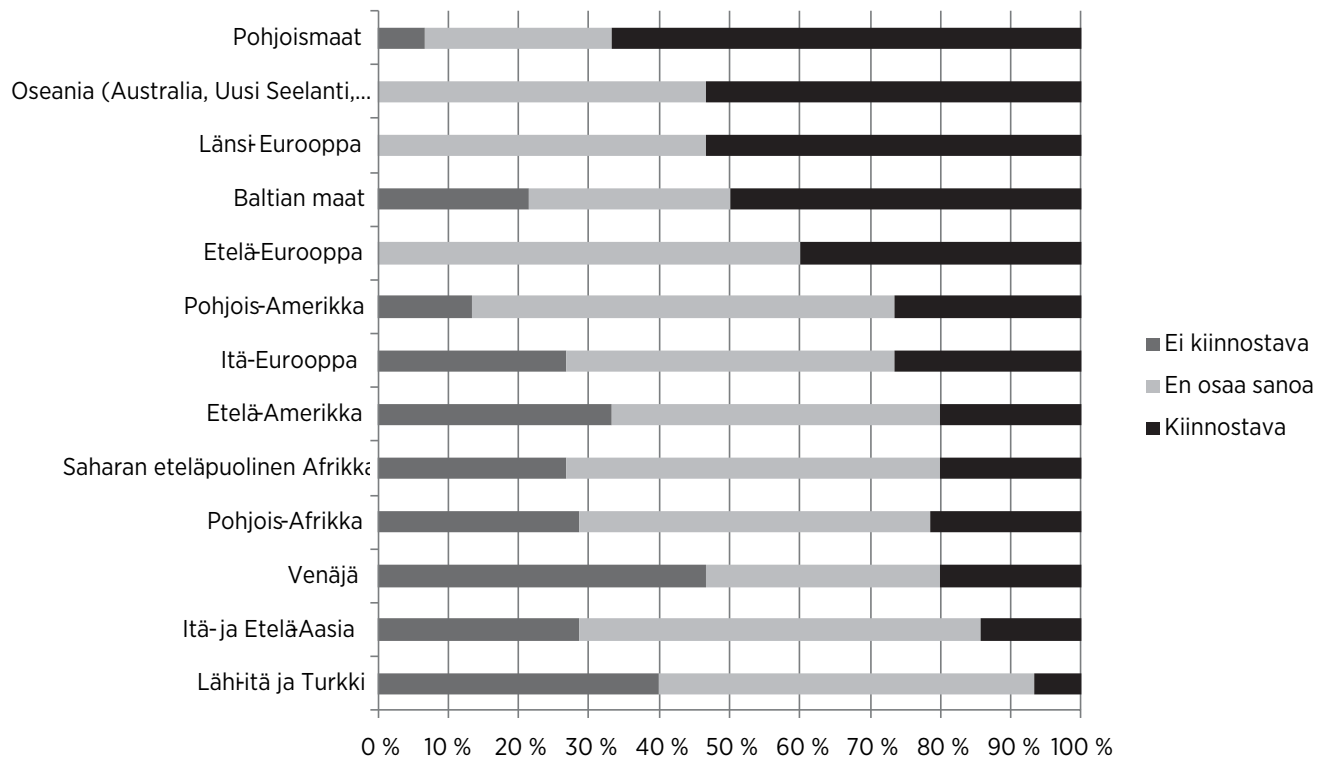
Maahanmuuttajien ammatillisella ja kulttuurisella taustalla ei näyttäisi olevan suurta merkitystä siihen, miten heihin suhtaudutaan. Noin kaksi kolmasosaa vastaajista ei pitänyt näitä seikkoja tärkeinä. Uudessa kyselyssä käytiin kuitenkin aikaisempaa tarkemmin läpi vastaajien kiinnostusta ottaa vastaan maahanmuuttajia eri alueilta. Vastausten tulkinnassa on jälleen muistettava, että tulokset ovat suuntaa antavia. Karkeasti

voidaan kuitenkin sanoa, että Venäjää lukuun ottamatta lähialueet, Länsi- ja Etelä-Eurooppa ja yllättäen Australian ja Uuden Seelannin alueet ovat mieluisimpia maahanmuuttajien kulttuuritaustoja. Yleisesti ottaen kiinnostus vähenee

siirryttäessä kaukaisempiin ja vieraampiin kulttuureihin, kuten Itä-Aasiaan tai Saharan eteläpuoliseen Afrikkaan. Merkittävin tulos on heikko kiinnostus Venäjältä tuleviin siirtolaisiin. Myös Turkki ja Lähi-idän kulttuuripiirit koetaan

vähemmän kiinnostavina. Verrattuna venäläisten suureen osuuteen maahanmuuttajapopulaatiossa suhteellisen kielteinen asenne voi pitää sisällään mahdollisen konfliktin siemenen.

Kuva 6. Eri kulttuurialueiden kiinnostavuus maahanmuuton lähtöalueina.

JOHTOPÄÄTÖKSIÄ JA TOIMENPIDESUOSITUKSIA

Aisaparin ja Ravakan alueet eivät ole olleet maahanmuuton näkökulmasta kaikkein vetovoimaisimpia alueita. Kehitys on ollut selvästi muuta maata hitaampaa. Tilanteeseen on monia syitä, joista varmasti tärkein on alueiden maaseutumaisuus ja etäisyys suurista kaupunkiseuduista ja sitä kautta heikko tunnettuus ulkomailla. Lisäksi kuntien passiivisuus etenkin pakolaisten vastaanottamisessa on jarruttanut ulkomaalaisväestön kasvua. Alueiden yritykset ovat kuitenkin palkanneet myös ulkomaalaista työvoimaa tarpeen mukaan. Lisäksi alueille muutetaan ilmeisesti usein myös parisuhteeseen.

Vaikka maahanmuuttajien määrät ovat jääneet maan keskimääräisestä tasosta, on työ- ja parisuhdeperäinen maahanmuutto nostanut ulkomaalaisväestön nopeaan kasvuun lähes jokaisessa selvitysalueen kunnassa. Yksittäisissä kunnissa, kuten Lappajärvellä tai Laitilassa on nähty hyvinkin nopeita kasvupyrähdyksiä. On täysin oletettavaa, että nopea kasvu jatkuu myös tulevaisuudessa ja että missä tahansa alueen kunnassa voi tulla äkillisiä hyppäyksiä ylöspäin. Kolmen prosentin osuus vieraskielisessä väestössä tultaneen saavuttamaan molemmilla alueilla kuluva vuosikymmenen loppuun mennessä. Aisaparin alueella asuu tuolloin noin 1 500 ja Ravakan alueella 2 500 vieraskielistä kuntalaista. Osuuden kasvua vauhdittaa alueiden yleinen laskeva väestökehitys. On kuitenkin hyvin epätodennäköistä, että maahanmuuttajien määrän kasvu tulisi pysäyttämään näiden alueiden laskevan väestökehityksen. Maahanmuuttajilla on silti suuri merkitys alueiden elinvoiman säilymisen kannalta, koska he ovat kantaväestöä selvästi nuorempia, työikäisiä, -haluisia ja -kykyisiä ihmisiä.

Alueiden kotouttamisesta vastaavien viranomaisten ja kotouttamispalveluihin osallistuvien muiden toimijoiden tuleekin varautua jatkuvaan ulkomaalaisväestön kasvuun ja lisääntyvään palvelukysyntään. Samalla kielten ja kansallisuuksien kirjo tulee edelleen kasvamaan ja tarpeet moninaistumaan. Erityisen tärkeää on huomioida alueiden suhteellisen suuri thaimaalaisten ja filippiiniläisten määrä, ja suunnata huomiota myös heidän kotoutumiseensa. Alueille alkaa vähitellen muodostua myös toisen polven maahanmuuttajasukupolvi, joka tulee ottaa huomioon suunnitellessa monikulttuurisia päivähoito- ja koulutuspalveluja.

Suurta huolta yleisen resurssipulan lisäksi ei viranomaisten valmiudessa ottaa vastaan kasvavia maahanmuuttajamääriä näyttäisi olevan. Viranomaisen keskinäinen yhteistyö toimii hyvin, ja etenkin ELY-keskukset saivat hyvää palautetta. Yhteistyötä on tehty myös yksityisen ja kolmannen sektorin kanssa. Uuden kotoutumisen edistämislain sisältö on kuitenkin vielä hieman epäselvä, vaikkakaan se ei tuo mitään radikaaleja uudistuksia. Viranomaisten valmiudet laatia alkukartoituksia ja kotoutumissuunnitelmia on hyvä. Ainoastaan perustietoaaineiston saatavuudessa on toivomisen varaa ja siihen on kiinnitettävä jatkossa huomiota. Kuntien asenteita pakolaisten ja turvapaikan hakijoiden vastaanottamiseen voisi myös yrittää kehittää myönteisempään suuntaan.

Mikäli talouden orastava noususuhdanne jatkuu, tulevat molempien alueiden yritykset ja myös julkiset työnantajat todennäköisesti palkkaamaan myös uusia maahanmuuttajia. Ainakin asenteet ja kokemukset ulkomaalaisen työvoiman suhteen ovat voittopuolisesti myönteisiä. Avoimia työpaikkoja tulta-

neen myös jatkossa täyttämään normaalin työnvälityksen lisäksi usein harjoittelijoiden sekä yrityksissä jo työskentelevien maahanmuuttajien omien verkostojen kautta. Todennäköisesti jatkossakin palkataan eniten venäläisiä ja virolaisia työntekijöitä, mikä kasvattaa näiden ryhmien kokoa entisestään. Kotouttamisen näkökulmasta suuremmille samaa kulttuuritaustaa edustaville ryhmille on helpompi tarjota esimerkiksi kielikoulutusta. On kuitenkin varottava suurimpien ryhmien eriytymistä valtaväestöstä ja pyrittävä välttämään suurilla kaupunkiseuduilla tapahtuneet virheet.

Yritysten merkitys maahanmuuttajien kotoutumisen edistäjinä nimenomaan työpaikkojen tarjoajina on aivan keskeinen ja viranomaisten tulisikin nykyistä aktiivisemmin tehdä yhteistyötä myös yritysten kanssa. Yrityksille tulisi vähintään välittää aktiivisemmin tietoa niistä maahanmuuttajille suunnatuista palveluista, joita kunnissa on tarjolla. Tiedon puute näyttäisi olevan hyvin yleistä, ja ellei yrittäjä tiedä palveluista on vaarana että ulkomaalaiset työntekijät eivät sitä tietoa saa.

Tähän selvitykseen tavoitetut maahanmuuttajat olivat työllistyneet suhteellisen hyvin. Tämä ei ole maahanmuuttajalle tyypillinen tilanne maaseudullakaan, vaikka työllisyysaste lieneekin kaupunkeja parempi. Työnantajien ja työyhteisöjen suhtautuminen haasteltuihin oli ollut myönteinen, mikä vahvistaa yrityskyselyn tuloksia. Työelämässä törmätään kuitenkin nopeasti kotoutumisen ja työyhteisöön sopeutumisen tärkeimpään kynnyskysymykseen, kielitaitoon. Puutteellinen suomen kielen taito aiheuttaa ulkopuolisuuden tunnetta. Maaseutuympäristössä kunnollisen kielikoulutuksen järjestäminen sopivine tasoryhmineen on vaikeaa. Joka tapa-

uksessa siihen on kiinnitettävä entistä enemmän huomiota etenkin maahanmuuttajien määrän kasvaessa entises-tään.

Suora siirtyminen työmarkkinoille aiheuttaa usein myös sen, että maahanmuuttaja ei löydä tai hän ei ehdi käyttää kotoutumispalveluja. Kokemukset julkisista palveluista olivat osin myös negatiivisia. Elämä keskittyi helposti myös liikaa kodin ja työn ympärille, jolloin kotiutuminen ympäröivään yhteisöön jää vähäiseksi. Suomalaisten tapa tutustua hitaasti uusiin ihmisiin tuottaa maahanmuuttajille myös ongelmia. Maahanmuuttajat toivoivatkin muun muassa kolmannen sektorin paljon voimakkaampaa mukaantuloa ja tukemista kotoutumisen edistämiseksi.

Yhdistyskenttä, etenkin kylä- ja asukasyhdistykset eivät toistaiseksi ole juurikaan osallistuneet kotoutumista edistävään toimintaan. Jonkin verran

siihen oli kuitenkin valmiutta, jota voitaisiin jatkossa hyödyntää. Lupaavaa on myös myönteinen suhtautuminen maahanmuuttajiin ja rasististen asenteiden vähäisyys. Tähän suurimpana vaikuttimena lienee maahanmuuttajien pieni määrä. Yksittäisiä tulijoita ei pidetä uhkana. Mikään ei kuitenkaan viittaa siihen, etteivätkö asenteet voisi muuttua kielteisemmiksi ulkomaalaisten määrän kasvaessa suuremmaksi, kuten on käynyt kaikkialla muualla. Tiettyjä viitteitä tähän suuntaan antaa vastaajien kielteinen suhtautuminen yhteen suurimpaan maahanmuuttajaryhmään, venäläisiin.

Selvityksen kohdealueet ovat maahanmuuton osalta tilanteessa, jossa niiden on tehtävä kauas kantavia ratkaisuja siitä, minkälaista maahanmuuttopoliitiikkaa ne aikovat tulevaisuudessa harjoittaa. Maahanmuuton kasvu ja maahanmuuttajien osuuden vielä nopeampi

kasvu ovat tosiasioita, jotka on otettava huomioon. Uusi kotoutumisen edistämislaki asettaa kuntien ja valtion paikallisviranomaiset keskeiseen asemaan kotoutumispalvelujen järjestämisessä. Toimintaryhmät ovat lain näkökulmasta osa kolmatta sektoria, jolle on annettu viranomaistoimintaa täydentävä ja avustava rooli. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö toimintaryhmillä voisi olla hyvinkin suuri merkitys kotoutumisen edistämiseksi. Etenkin Leader-ohjelman merkitys yhteisöllisyyden lisäämisessä ja maaseudun työllisyyskehityksen turvaamisessa tukee myös maahanmuuttajien kotoutumista. Lisäksi rahoitusta voidaan suunnata myös suoraan erilaisiin maahanmuuttajiin kohdistuviin ja ennen muuta entistä enemmän maahanmuuttajien itsensä suunnittelemiin ja toteuttamiin hankkeisiin.

LÄHTEET

- Forsander, Annika (2000). Työvoiman tarve ja maahanmuuttopolitiikka. *Teoksessa* Trux, Marja-Liisa (toim.): *Aukeavat ovet – kulttuurien moninaisuus Suomen elinkeinoelämässä*, 143–202. WSOY, Helsinki.
- Forsander, Annika (2002). Luottamuksen ehdot: maahanmuuttajat 1990-luvun suomalaisilla työmarkkinoilla. *Väestötutkimuksen julkaisusarja D39*, Väestöliitto.
- Jaakkola, Magdalena (2009). *Maahanmuuttajat suomalaisten näkökulmasta. Aennemuutokset 1987 – 2007*. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuksia 1/2009. Helsinki.
- Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä (2009). *Maaseutu ja hyvinvoiva Suomi, Maaseutupoliittinen kokonaisuohjelma 2009–2013*. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän julkaisuja 5:2009.
- Marttinen, Jouni (2007). *Maahanmuuttajat Varsinais-Suomessa*. Varsinais-Suomen TE-keskus.
- Tilastokeskus (2011). Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestörakenne. Kansalaisuus iän ja sukupuolen mukaan maakunnittain 1990 – 2010. Saantitapa: <http://www.stat.fi/til/vaerak/index.html>. [viitattu: 20.1.2011].
- Saartenoja, Antti, Maarit Träsk, Sami Tantarimäki & Markku Mattila (2009). *Maaseudun maahanmuuttajat. Kokemuksia työperäisestä maahanmuutosta Etelä-Pohjanmaan ja Varsinais-Suomen maaseudulla*. **Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti**. Raportteja 41. Seinäjoki.
- Torvi, Kai (2007). *Maahanmuutto vastauksena työvoiman saatavuuteen*. Työministeriö, Analyysiyksikkö, Helsinki.
- Työ- ja elinkeinoministeriö (2010). *Suomen aluekehittämisstrategia 2020*. Työ- ja elinkeinoministeriö, Helsinki.
- Vesterinen, Pentti (2002). Maahanmuutto – ikääntymisongelmiemme ratkaisu? *Keskustelunaloitteita 69*, Valtionvarainministeriön kansantalousosasto, Helsinki.

LIITTEET

Liite I Ravakka ja Aisapari ry:n alueen väestötilastoja.

Väestö kielen mukaan sekä ulkomaan kansalaisten määrä 1985 - 2009

(Tilastokeskus)

Väkiluku 31.12.							
	1985	1990	1995	2000	2005	2007	2009
Alajärvi	11683	11963	11890	11503	10910	10698	10573
Eurajoki	5837	6145	6217	5910	5834	5854	5874
Evijärvi	3431	3356	3287	3067	2916	2827	2772
Kauhava	20359	20231	19877	18967	18248	17974	17545
Laitila	9185	9342	9128	8821	8569	8484	8442
Lappajärvi	4582	4505	4380	4051	3670	3564	3495
Lapua	14644	14579	14488	14055	14081	14178	14326
Mynämäki	7436	7667	7871	7870	8058	8031	8039
Pyhäranta	2333	2385	2375	2311	2218	2215	2233
Rauma	43564	42410	42089	41001	40381	40053	39793
Uusikaupunki	17815	18432	17590	17019	16198	15926	15873
Vehmaa	2844	2777	2634	2539	2464	2448	2400
Vimpeli	3834	3834	3761	3553	3414	3332	3298

Suomenkielisiä							
	1985	1990	1995	2000	2005	2007	2009
Alajärvi	11670	11943	11842	11445	10836	10594	10421
Eurajoki	5813	6113	6189	5869	5790	5797	5798
Evijärvi	3386	3301	3223	3014	2831	2741	2676
Kauhava	20257	20095	19712	18791	18061	17750	17282
Laitila	9170	9317	9094	8766	8470	8353	8288
Lappajärvi	4565	4491	4359	4029	3645	3531	3423
Lapua	14638	14562	14461	14026	14010	14082	14132
Mynämäki	7418	7642	7822	7809	7969	7920	7919
Pyhäranta	2328	2381	2370	2301	2204	2196	2212
Rauma	43281	42121	41620	40500	39792	39406	39008
Uusikaupunki	17663	18284	17442	16877	16030	15749	15680
Vehmaa	2838	2771	2620	2529	2450	2420	2370
Vimpeli	3829	3821	3747	3538	3397	3311	3273

Ruotsinkielisiä							
	1985	1990	1995	2000	2005	2007	2009
Alajärvi	9	7	10	7	7	8	8
Eurajoki	16	16	13	17	11	11	9
Evijärvi	44	55	55	47	50	51	55
Kauhava	92	112	109	96	91	100	101
Laitila	14	19	15	18	21	24	26
Lappajärvi	13	10	14	17	16	19	18
Lapua	5	10	14	11	11	12	11
Mynämäki	16	21	29	32	44	54	54
Pyhäranta	2	3	4	6	8	9	7
Rauma	174	163	166	152	142	143	140
Uusikaupunki	115	108	95	79	79	76	77
Vehmaa	6	4	10	6	6	12	11
Vimpeli	2	4	4	2	3	4	3

Muut kielet yhteensä							
	1985	1990	1995	2000	2005	2007	2009
Alajärvi	4	13	38	51	67	96	144
Eurajoki	8	16	15	24	33	46	67
Evijärvi	1	0	9	6	35	35	41
Kauhava	9	24	56	80	96	124	162
Laitila	1	6	19	37	78	107	128
Lappajärvi	4	4	7	5	9	14	54
Lapua	1	7	13	18	60	84	183
Mynämäki	2	4	20	29	45	57	66
Pyhäranta	3	1	1	4	6	10	14
Rauma	109	126	303	349	447	504	645
Uusikaupunki	37	40	53	63	89	101	115
Vehmaa	0	2	4	4	8	16	19
Vimpeli	3	9	10	13	14	17	22

Liite II. Suurimmat kieliryhmät kunnittain 2009 (Tilastokeskus).

Alajärvi	n	%	Evijärvi	n	%	Kauhava	n	%	Lappaj.	n	%	Lapua	n	%	Vimpeli	n	%
venäjä	61	42,4	viro	17	41,5	venäjä	50	30,9	venäjä	44	81,5	venäjä	77	42,1	venäjä	8	36,4
viro	39	27,1	venäjä	13	31,7	viro	47	29,0	viro	3	5,6	unkari	44	24,0	viro	4	18,2
puola	9	6,3	filippiini	4	9,8	puola	13	8,0	turkki	2	3,7	puola	19	10,4	thai	4	18,2
thai	9	6,3	thai	3	7,3	englanti	6	3,7				viro	17	9,3	ukraina	2	9,1
kurdi	7	4,9			thai	6	3,7				englanti	6	3,3				
					turkki	6	3,7										
m muut	19	13,2		4	9,8		34	21,0		5	9,3		20	10,9		4	18,2
Yhteensä	144	100,0		41	100,0		162	100,0		54	100,0		183	100,0		22	100,0

Eurajoki	n	%	Laitila	n	%	Mynämäki	n	%	Pyhärinta	n	%	Rauma	n	%	Uusikaup.	n	%	Vehmaa	n	%
viro	21	31,3	viro	68	53,1	viro	21	31,8	venäjä	4	28,6	venäjä	179	27,8	viro	22	19,1	viro	13	68,4
thai	11	16,4	venäjä	15	11,7	venäjä	7	10,6	hollanti	3	21,4	viro	126	19,5	venäjä	21	18,3	venäjä	3	15,8
turkki	11	16,4	puola	11	8,6	englanti	5	7,6	thai	3	21,4	englanti	51	7,9	saksa	15	13,0	ukraina	2	10,5
venäjä	11	16,4	englanti	5	3,9	norja	5	7,6	viro	2	14,3	puola	43	6,7	englanti	10	8,7			
puola	4	6,0	thai	5	3,9	albania	4	6,1				turkki	41	6,4	turkki	10	8,7			
			turkki	5	3,9	puola	4	6,1				kiina	31	4,8						
												ranska	29	4,5						
												saksa	23	3,6						
												thai	23	3,6						
m muut	9	13,4		19	14,8		20	30,3		2	14,3		99	15,3		37	32,2		1	5,3
Yhteensä	67	100,0		128	100,0		66	100,0		14	100,0		645	100,0		115	100,0		19	100,0

Liite III Viranomaiskyselykaavake.

KYSELYLOMAKE

MAAHANMUUTTAJAT MAASEUDUN VAHVUUTENA

Viranomaistahojen näkökulma: vallitsevat kotouttamiskäytännöt ja resurssit

Johdanto:

- Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää viranomaisten varautumista, näkökulmia ja resursseja maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi.
- Tutkimus toteutetaan neljän toimintaryhmän alueella (Ravakka ry, Aisapari ry, Joutsenten reitti ja Aktiivinen Pohjois-Satakunta ry),
- Tutkimukseen liittyy kysely, joka kohdistetaan kuntien ja te-toimistojen maahanmuutosta vastaaviin viranhaltijoihin.
- Hanke rahoitetaan Leader –ohjelmasta ja sen vastuullisena toteuttajana on Tampereen kesäyliopisto
- Tutkimuksen tietoja käytetään kohdealueiden maahanmuuttostrategiatyön tukemiseksi ja kotouttamiskäytäntöjen selvittämiseksi.
- Tiedot käsitellään luottamuksellisesti, ja vastaukset raportoidaan siten että yksittäisiä vastaajia ei pystytä tunnistamaan.
- Kyselyn kesto on noin 20 minuuttia.

A. TAUSTATIETOJA

1. Vastaajan nimi _____
2. Vastaajan taustaorganisaatio
  - kunta _____
  - te-toimisto _____
3. Vastaajan asema organisaatiossa _____
4. Miten suuri osuus työajastanne menee maahanmuuttoasioiden hoitamiseen? _____

B. MAAHANMUUTON TILANNE

5. Onko kunnassanne / alueellanne ennakoitu mahdollista ulkomaalaisen työvoiman tarvetta?
  - Kyllä, ...kuinka suureksi tarve on arvioitu? _____
  - Ei
  - En osaa sanoa

6. Onko kunnassanne / alueellanne otettu vastaan pakolaisia tai turvapaikan hakijoita?

- Kyllä, ...kuinka paljon? _____
- Ei
- En osaa sanoa

7. Onko maahanmuuttajien aiheuttama palvelutarve kunnassanne / alueellanne kasvanut?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

8. Onko kunnassanne / alueellanne suunnitelmallista maahanmuuttopolitiikkaa?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

9. Jos kyllä, niin osaatteko sanoa, millaiseen suunnitteluun maahanmuuttajien kotouttaminen perustuu?

Kunnassa / alueella on laadittu:

- maahanmuuttostrategia
- kansainvälisyysstrategia
- maahanmuuttajien kotouttamisohjelma
- jollakin muulla tavoin, miten _____

10. Milloin suunnitelma on laadittu tai viimeksi päivitetty? _____

KOTOUTTAMISPALVELUT (laki 1386/2010)

11. Oletteko tietoinen uuden kotoutumisen edistämistä koskevan lain voimaantulosta?

- Kyllä
- En

12. Oletteko tietoinen lain keskeisestä sisällöstä?

- Kyllä
- En

13. Onko alueellanne / kunnassanne olemassa perustietoaineistoa maahanmuuttajille palvelujärjestelmästä ja kotouttamispalveluista? (7§)

- Kyllä, ...millä kielillä _____
- Ei
- En osaa sanoa

14. Onko alueella / kunnassa saatavilla tulkkauspalveluja, mikäli maahanmuuttaja tarvitsee tulkkia?

- Kyllä ... mistä? _____
- Ei
- En osaa sanoa

15. Onko maahanmuuttajalla mahdollisuus saada ohjausta ja neuvontaa kotoutumista edistävästä palvelusta sekä työelämästä?

- Kyllä, ...mistä/kuka antaa? _____
- Ei
- En osaa sanoa

16. Onko organisaatiossanne varauduttu maahanmuuttajien alkukartoitusten laatimiseen? (9-10§)

(Alkukartoituksessa arvioidaan alustavasti maahanmuuttajan työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet sekä kielikoulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palvelujen tarpeet)

- Kyllä, ...miten on resurssoitu? _____
- Ei
- En osaa sanoa

17. Onko organisaatiossanne varauduttu maahanmuuttajien kotoutumissuunnitelmien laatimiseen? (11-18§)

- Kyllä, ...miten on resurssoitu? _____
- Ei
- En osaa sanoa

18. Järjestetäänkö kunnassanne / alueellanne maahanmuuttajille kotoutumiskoulutusta? (20-21§)

- Ei
- Kyllä, kunta järjestää, ...miten? ... _____
- Kyllä, muu toimija järjestää, miten? ... _____
- En osaa sanoa

19. Onko kunnassanne / alueellanne maahanmuuttajille muita kotoutumista edistäviä toimenpiteitä tai palveluja, (esimerkiksi hankerahoituksella)? (26§)

- Kyllä, ...mitä? _____
- Ei ole
- En osaa sanoa

20. Onko kunnassanne / alueellanne maahanmuuttajille yksityisiä kotoutumista edistäviä palveluja tarjoavia toimijoita?

- Kyllä, ...mitä? _____
- Ei ole
- En osaa sanoa

C. KOTOUTTAMISEN RESURSSIT

21. Seuraavassa on esitetty 13 väittämää koskien maahanmuuttajia ja heidän kotouttamistaan. Valitkaa vaihtoehtoista se, joka kuvaa parhaiten näkemystänne asiasta.

1= täysin samaa mieltä, 2= jokseenkin samaa mieltä, 3= en osaa sanoa, 4= jokseenkin eri mieltä, 5= täysin eri mieltä

- a. Alueella / kunnassa on tarvetta uusille työperäisille maahanmuuttajille.
- b. Alueen / kunnan tulisi ottaa vastaan myös pakolaisia ja turvapaikan hakijoita
- c. Maahanmuuttajien kotoutumispalvelut ovat riittävällä tasolla.
- d. Kunnan / alueen muutkin palvelut soveltuvat hyvin myös maahanmuuttajille.
- e. Maahanmuuttajat saavat riittävästi ohjausta ja neuvontaa kotoutumista edistävästä palveluista sekä työelämästä.
- f. Maahanmuuttajien kotouttamiseen ei ole tarpeeksi resursseja.
- g. Alueen viranomaisten yhteistyö kotouttamisessa on hyvällä tasolla (kunta, te-toimisto, poliisi, ely-keskus)
- h. Alueen järjestöt ja yhdistykset osallistuvat aktiivisesti kotouttamistoimintaan
- i. Alueen maahanmuuttajat käyttävät aktiivisesti heille järjestettyjä palveluita
- j. Viranomaisten osaaminen kotouttamisasiossa on riittävällä tasolla
- k. ELY -keskus antaa riittävästi tukea ja neuvontaa kotouttamisasiossa
- l. Maahanmuuttajille maksettavat kotoutumis- ja toimeentulotuet rasittavat liikaa kuntien taloutta
- m. Valtion maksamat korvaukset maahanmuuttajien kunnille aiheuttamista kustannuksista ovat riittävät

D. MAAHANMUUTTAJAT TYÖVOIMANA (VAIN KUNNILLE)

22. Onko kuntanne työllistänyt maahanmuuttajia?

- Kyllä, ...mihin tehtäviin? _____
- Ei ole
- En tiedä / en osaa sanoa

23. Mitkä ovat kunnan kokemukset maahanmuuttajista työvoimana?

---

24. Onko kuntanne kiinnostunut palkkaamaan maahanmuuttajia jatkossa?

- Kyllä, ...mihin tehtäviin? _____
- Ei ole
- En osaa sanoa

25. Onko teillä muuta kommentoitavaa maahanmuutosta tai tästä haastattelusta?

KIITOS AJASTANNE!

Liite IV Työnantajakysely

KYSELYLOMAKE

MAAHANMUUTTAJAT MAASEUDUN VAHVUUTENA

Yritysten näkökulma: vallitsevat kotouttamiskäytännöt ja resurssit

Johdanto:

- Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää maaseutualueiden, näkökulmia ja tarpeita maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi.
- Tutkimus toteutetaan neljän toimintaryhmän alueella (Ravakka ry, Aisapari ry, Joutsenten reitti ja Aktiivinen Pohjois-Satakunta ry), hanke rahoitetaan Leader –ohjelmasta ja sen vastuullisena toteuttajana on Tampereen kesäyliopisto.
- Tutkimukseen liittyy kysely, joka kohdistetaan ulkomaalaista työvoimaa palkanneisiin yrityksiin.
- Tutkimuksen tietoja käytetään kohdealueiden maahanmuuttostrategiatyön tukemiseksi ja kotouttamiskäytäntöjen selvittämiseksi.
- Tiedot käsitellään luottamuksellisesti, ja vastaukset raportoidaan siten että yksittäisiä vastaajia ei pystytä tunnistamaan.

A. TAUSTATIETOJA

1. Vastaajan edustama yritys

Nimi: _____

Toimiala: _____

2. Vastaajan nimi _____

3. Vastaajan asema yrityksessä _____

4. Yrityksen koko henkilöstö (noin) _____

5. Ulkomaalaisen työvoiman määrä (arvio) _____ henkilöä

B. ULKOMAALAISEN TYÖVOIMAN KÄYTTÖ JA KOTOUTTAMISPALVELUT

6. Minkälaisiin tehtäviin ulkomaalaista työvoimaa on palkattu?

- Yrityksen johtoon
- Toimihenkilötehtäviin / suunnittelu, projektinjohto, tms.
- Tuotannollisiin ammattitehtäviin
- Tukitehtäviin (siivous, toimistoapulainen, kuljetus, tms)
- Muihin tehtäviin, mihin _____

7. Mitä kautta ulkomaalainen työvoima on pääosin rekrytoitu (te-toimistot, omat kanavat, työntekijät ovat itse tulleet kysymään töitä)

---

8. Mistä maasta / maista ulkomainen työvoima on peräisin?

---

9. Miten ulkomaalainen työvoima on sopeutunut yrityksenne työyhteisöön?

- Hyvin
- Huonosti
- En osaa sanoa

10. Onko yrityksenne auttanut ulkomaalaisen työvoiman kotoutumisessa tai järjestänyt erityisiä kotoutumista edistäviä palveluja?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

11. Jos kyllä, minkälaista kotouttamisapua tai -palveluja olette antaneet

- Työhön ja työpaikan tapoihin perehdyttäminen
- Kielikoulutuksen järjestäminen
- Ammatillisen koulutuksen järjestäminen
- Avustaminen viranomaisasioiden hoidossa (työluvut, tms.)
- Avustaminen asunnon hankinnassa
- Työntekijän ohjaaminen yhteiskunnan järjestämien kotouttamispalveluiden piiriin
- Työajan ulkopuolisen harrastustoiminnan tukeminen (liikuntasetelit)
- Muulla tavoin, miten _____

12. Oletteko olleet yhteistyössä paikallisviranomaisten kanssa ulkomaista työvoimaa koskevissa kysymyksissä (kunta, työvoimaviranomaiset, poliisi, ..)?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

13. Tiedättekö, järjestävätkö viranomaiset alueellanne maahanmuuttajille ohjausta, neuvontaa tai erityisiä kotoutumispalveluja?

- Kyllä, ...mistä/kuka antaa? _____
- Ei järjestä
- En osaa sanoa

14. Seuraavassa on esitetty 7 väittämää koskien maahanmuuttajia ja heidän kotouttamistaan. Valitkaa vaihtoehtoja se, joka kuvaa parhaiten näkemystänne asiasta.

1= samaa mieltä, 2= en osaa sanoa, 3= eri mieltä

- a. Yrityksen ulkomainen työvoima on tietoinen siitä, että he voivat saada kotoutumista edistäviä palveluja kotikunnastaan
- b. Yrityksen ulkomainen työvoima on käyttänyt heille suunnattuja palveluita
- c. Yrityksemme ulkomainen työvoima on sopeutunut hyvin suomalaiseen yhteiskuntaan
- d. Yrityksen kotikunta suhtautuu maahanmuuttoon myönteisesti
- e. Kunta ei panosta riittävästi maahanmuuttajien kotouttamiseen
- f. Yrityksemme yhteistyö viranomaisten kanssa ulkomaalaisen työvoiman osalta on hyvällä tasolla (kunta, te-toimisto, poliisi, ely-keskus)
- g. Yrityksemme tukee ulkomaalaisen työvoiman sopeutumista yhteiskuntaan
- h. Yrityksemme voi palkata tulevaisuudessa lisää ulkomaista työvoimaa

15. Onko teillä muuta kommentoitavaa maahanmuutosta tai tästä haastattelusta?

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

RURALIA-INSTITUUTTI
RURALIA-INSTITUTET
RURALIA INSTITUTE